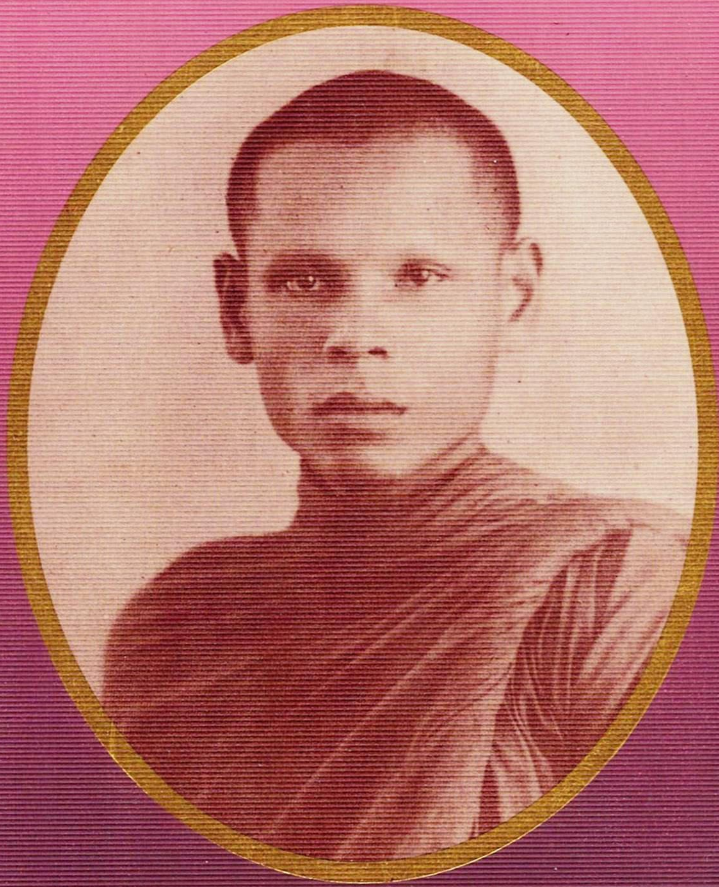

สมเด็จพระพุทธโฆษาจารย์

(ฟื้น ชุตินฺธรมหาเถร ป.ธ. ๙)

วัดสามพระยา กรุงเทพมหานคร

อนุสรณ์

คณะสงฆ์วัดสามพระยา

จัดพิมพ์เป็นที่ระลึกวันครบรอบ ๒ ปี แห่งการถึงมรณภาพ

สมเด็จพระพุทธโฆษาจารย์

(ฟื้น ชุตินฺธรมหาเถร ป.ธ. ๙)

และบำเพ็ญกุศลอุทิศถวายอดีตเจ้าอาวาส บุรพาจารย์
บุรพการีวัดสามพระยา กรุงเทพมหานคร
วันจันทร์ที่ ๑๖ กุมภาพันธ์ พ.ศ. ๒๕๔๑

พิมพ์ที่

บริษัท สหธรรมิก จำกัด

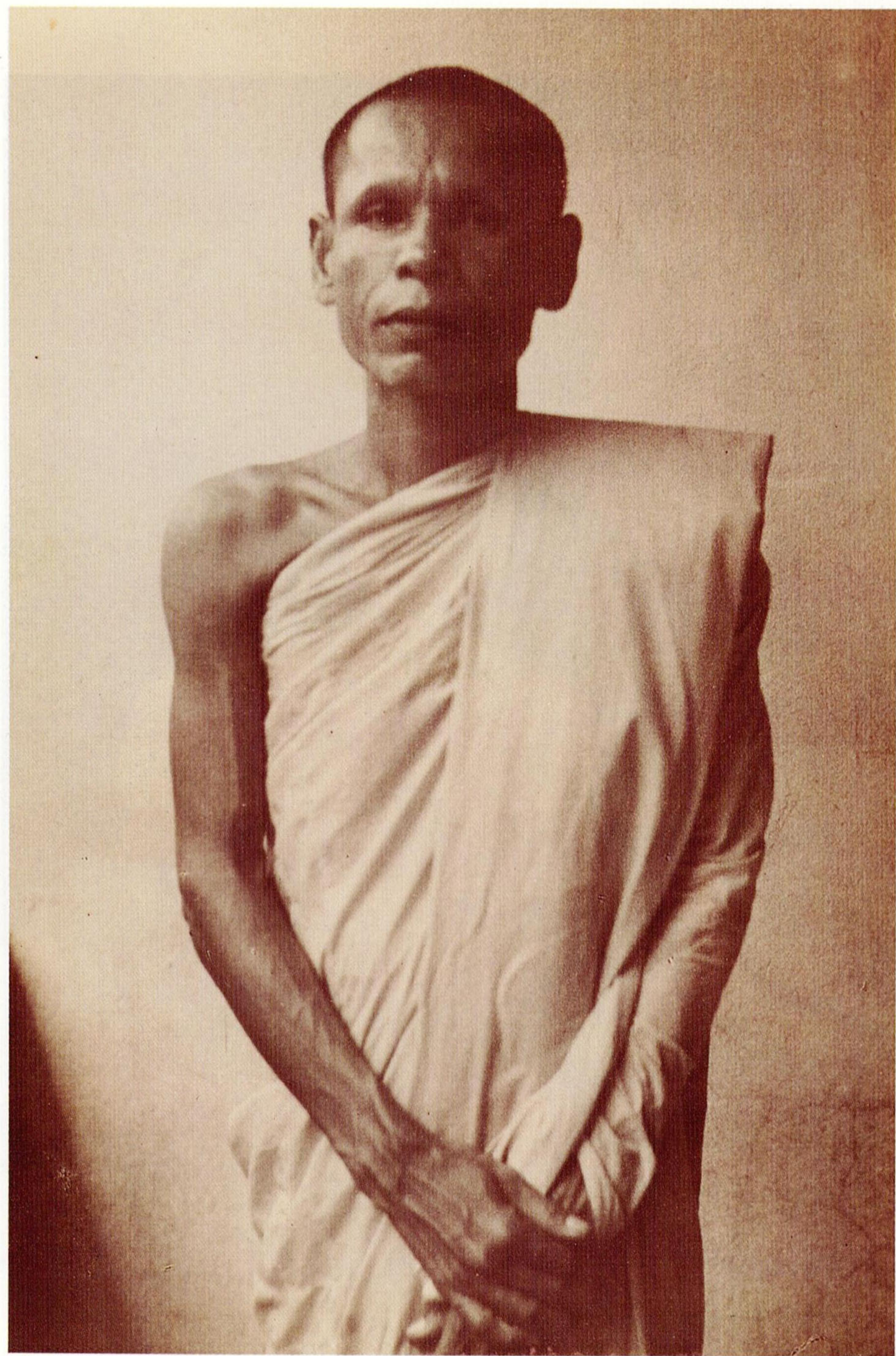
๕๔/๔-๙ ซอยจรัญสนิทวงศ์ ๑๒ ถนนจรัญสนิทวงศ์

แขวงท่าพระ เขตบางกอกใหญ่ กรุงเทพฯ ๑๐๖๐๐

โทร. ๔๑๒-๓๐๘๗, ๘๖๔-๐๔๓๔-๕, ๐๑-๙๒๓๘๘๒๕

โทรสาร ๔๑๒-๓๐๘๗

สังเขปประวัติ

สมเด็จพระพุทธโฆษาจารย์

(ฟื้น ชุตินฺธรมหาเถร ป.ธ. ๙)

เจ้าอาวาสวัดสามพระยา กรรมการมหาเถรสมาคม และ เจ้าคณะใหญ่หนกลาง

๑. ชาติภูมิ

นามเดิม ฟื้น นามสกุล พรายภู่ สัญชาติไทย เชื้อชาติไทย

นามบิดา นายฟุ้ง นามสกุล พรายภู่ สัญชาติไทย เชื้อชาติไทย

นามมารดา นางกัง นามสกุล พรายภู่ สัญชาติไทย เชื้อชาติไทย

สถานที่เกิด หมู่ที่ ๑ บ้านคลองสะแก ตำบลคลองสะแก อำเภอนครหลวง จังหวัดพระนครศรีอยุธยา

ชาตะ วันที่ ๒๐ มีนาคม พ.ศ. ๒๔๔๘ เวลา ๐๗.๓๐ น.

ตรงกับจันทรคติ วัน ๓ ๑๑๔ ค่ำ ปีมะเส็ง

๒. บรรพชา

บรรพชาอายุ ๑๗ ปี เมื่อ พ.ศ. ๒๔๖๕ ปีจอ ณ พัทธสีมาวัดสามพระยา ตำบลวัดสามพระยา อำเภอพระนคร จังหวัดกรุงเทพมหานคร โดยมี **พระสุธรรมธีรคุณ** เป็นพระอุปัชฌาย์ (ต่อมาได้รับพระราชทานเลื่อนสมณศักดิ์ ที่ **พระธรรมดิลก**)

๓. อุปสมบท

อุปสมบท เมื่อวันอาทิตย์ที่ ๒๐ มิถุนายน พ.ศ. ๒๔๖๙ ตรงกับวันขึ้น ๑๑ ค่ำ ปีขาล เวลา ๑๙.๒๕ น. ณ พัทธสีมาวัดสามพระยา ตำบลวัดสามพระยา อำเภอพระนคร จังหวัดกรุงเทพมหานคร

นามพระอุปัชฌาย์ **พระธรรมดิลก** วัดสามพระยา กรุงเทพมหานคร

นามพระกรรมวาจาจารย์ **พระครูปลัดผาด** วัดสามพระยา กรุงเทพมหานคร

นามพระอนุสาวนาจารย์ **พระมหาสละ** วัดสามพระยา กรุงเทพมหานคร ได้รับฉายาว่า **"ชุตินฺธโร"**

๔. วิทยฐานะ

พ.ศ. ๒๔๖๕ สอบได้นักธรรมตรี สำนักเรียนวัดสามพระยา กรุงเทพมหานคร

พ.ศ. ๒๔๖๖ สอบได้นักธรรมโท สำนักเรียนวัดสามพระยา กรุงเทพมหานคร

พ.ศ. ๒๔๖๗ สอบได้นักธรรมเอก สำนักเรียนวัดสามพระยา กรุงเทพมหานคร

พ.ศ. ๒๔๖๙ สอบได้ประโยค ป.ธ. ๓ สำนักเรียนวัดสามพระยา กรุงเทพมหานคร

พ.ศ. ๒๔๗๐ สอบได้ประโยค ป.ธ. ๔ สำนักเรียนวัดสามพระยา กรุงเทพมหานคร

พ.ศ. ๒๔๗๑ สอบได้ประโยค ป.ธ. ๕ สำนักเรียนวัดสามพระยา กรุงเทพมหานคร

พ.ศ. ๒๔๗๒ สอบได้ประโยค ป.ธ. ๖ สำนักเรียนวัดสามพระยา กรุงเทพมหานคร

พ.ศ. ๒๔๗๓ สอบได้ประโยค ป.ธ. ๗ สำนักเรียนวัดสามพระยา กรุงเทพมหานคร

พ.ศ. ๒๔๗๙ สอบได้ประโยค ป.ธ. ๘ สำนักเรียนวัดสามพระยา กรุงเทพมหานคร

พ.ศ. ๒๔๘๐ สอบได้ประโยค ป.ธ. ๙ สำนักเรียนวัดสามพระยา กรุงเทพมหานคร

วุฒิพิเศษ เจ้าประคุณสมเด็จฯ เป็นผู้ใคร่ในการศึกษา มีวิริยะอุตสาหะขวนขวายในการศึกษาด้านกฎหมายและด้านภาษาอังกฤษ เป็นนักวิชาการ ได้แต่งหนังสือเพื่อเป็นอุปกรณ์การศึกษาวินัย นักธรรมชั้นโทและนักธรรมชั้นเอก เป็นองค์อุปถัมภ์และเป็นที่ปรึกษาในการชำระตรวจสอบ สอบทานพระภิกขุปาฏิโมกข์โรงพิมพ์ ส. ธรรมภักดี

๕. หน้าที่การงาน

๕.๑ ด้านการปกครอง

พ.ศ. ๒๔๘๑
- เป็นผู้รักษาการแทนเจ้าอาวาสวัดสาม-พระยา
- เป็นเจ้าอาวาสวัดสามพระยา
- เป็นพระอุปัชฌาย์
- เป็นเจ้าคณะหมวดบางขุนพรหม แขวงกลาง จังหวัดพระนคร
- เป็นรองเจ้าคณะมณฑลพิษณุโลก
- เป็นผู้ทำการแทนเจ้าคณะมณฑลพิษณุโลก

พ.ศ. ๒๔๘๒
- เป็นเจ้าคณะมณฑลเหนือ

– เป็นเจ้าคณะอำเภอบางกอกน้อย จังหวัดธนบุรี

พ.ศ. ๒๔๘๔ – เป็นสมาชิกสังฆสภา

– เป็นหัวหน้าพระธรรมธร

พ.ศ. ๒๕๐๑ – เป็นคณะกรรมการพิจารณาข้อบกพร่องของพระราชบัญญัติคณะสงฆ์ พ.ศ. ๒๔๘๔

พ.ศ. ๒๕๐๒ – เป็นคณะกรรมการพิจารณาแก้ไข เพิ่มเติม ตัดทอนข้อบกพร่องของพระราชบัญญัติคณะสงฆ์ พุทธศักราช ๒๔๘๔

พ.ศ. ๒๕๐๓ – เป็นสังฆมนตรีว่าการองค์การศึกษา

– เป็นคณะกรรมการสังฆาณัติระเบียบพระคณาธิการ (ก.ส.พ.)

– เป็นคณะกรรมการดำเนินการสร้างธรรมสภา

พ.ศ. ๒๕๐๔ – เป็นคณะกรรมการอำนวยการตั้งโรงเรียนพระคณาธิการ

– เป็นคณะกรรมการพิจารณาปรับปรุงแก้ไข สังฆาณัติ ระเบียบพระคณาธิการ พุทธศักราช ๒๔๘๖

– เป็นคณะกรรมการยกร่างหลักสูตรการศึกษาพระปริยัติธรรมแผนกบาลี

พ.ศ. ๒๔๘๕–๒๕๑๖ – เป็นเจ้าคณะจังหวัดพระนคร

พ.ศ. ๒๕๐๖–๒๕๑๓ – เป็นกรรมการมหาเถรสมาคม

พ.ศ. ๒๕๐๖ – เป็นคณะอนุกรรมการร่างกฎมหาเถร-สมาคม ว่าด้วยระเบียบการประชุมมหาเถรสมาคม

- เป็นคณะอนุกรรมการร่างกฎมหาเถร-สมาคม ว่าด้วยการกำหนดหน้าที่ตามมาตรา ๕ แห่งพระราชบัญญัติคณะสงฆ์ พ.ศ. ๒๕๐๖
- เป็นคณะอนุกรรมการพิจารณาร่างกฎมหาเถรสมาคม ว่าด้วยเขตและอำนาจหน้าที่ในการปกครองคณะสงฆ์ส่วนภูมิภาค

พ.ศ. ๒๕๐๗
- เป็นประธานอนุกรรมการพิจารณาร่างระเบียบการเดินทางไปต่างประเทศของพระภิกษุสามเณร (ศ.ต.ภ.)
- เป็นประธานอนุกรรมการพิจารณาศาสน-สมบัติกลางประจำ (พ.ส.ป.)

พ.ศ. ๒๕๐๗-๒๕๐๘
- เป็นผู้รักษาการแทนเจ้าคณะภาค ๑-๑๘

พ.ศ. ๒๕๐๘
- เป็นประธานยกร่างระเบียบเรื่องให้ใช้ใบย้ายทะเบียนนักธรรมและเปรียญ และเรื่องการจำหน่ายนักธรรม

พ.ศ. ๒๕๐๙
- เป็นประธานอนุกรรมการพิจารณางบประมาณของโรงพิมพ์การศาสนา
- เป็นประธานที่ปรึกษาของคณะกรรมการร่างระเบียบพระภิกษุช่วยสอนโรงเรียนเทศบาลกรุงเทพ-ธนบุรี ของกระทรวงมหาดไทย
- เป็นคณะอนุกรรมการเรื่องการช่วยเหลือพระภิกษุสามเณรประสบอุทกภัย

พ.ศ. ๒๕๑๐
- เป็นคณะอนุกรรมการพิจารณาขอพระราชทานสมณศักดิ์ฝ่ายมหานิกาย

- เป็นคณะอนุกรรมการพิจารณาร่างระเบียบมหาเถรสมาคม ว่าด้วยวิธีปฏิบัติในการปลูกสร้างอาคารในที่ดินของวัด ซึ่งมีผู้เช่าอยู่ พ.ศ. ๒๕๑๐
- เป็นคณะอนุกรรมการพิจารณาหลักเกณฑ์การยกเว้นค่าโดยสารรถไฟให้แก่พระภิกษุสามเณร

พ.ศ. ๒๕๑๑ - เป็นคณะอนุกรรมการพิจารณาโครงการรับการศึกษาของมหาวิทยาลัยสงฆ์ทั้ง ๒ เป็นการศึกษาของคณะสงฆ์

พ.ศ. ๒๕๑๒ - เป็นคณะอนุกรรมการร่างกฎมหาเถร-สมาคม
- เป็นประธานคณะอนุกรรมการพิจารณาศาสนสมบัติกลางประจำ (พ.ส.ป.)
- เป็นประธานคณะอนุกรรมการศูนย์ควบคุมการไปต่างประเทศสำหรับพระภิกษุสามเณร (ศ.ต.ภ.)
- เป็นประธานคณะอนุกรรมการจัดตั้งทุนสาธารณสงเคราะห์และทุนศึกษาสงเคราะห์ของคณะสงฆ์
- เป็นประธานคณะอนุกรรมการพิจารณาแก้ไขข้อขัดแย้งระหว่างวัดกับผู้เช่า (พ.ว.ช.)
- เป็นคณะอนุกรรมการควบคุมการเรี่ยไรของคณะสงฆ์

- เป็นคณะอนุกรรมการศึกษาข้อเท็จจริงเกี่ยวกับการหารายได้ที่ไม่สมควรของวัดต่าง ๆ
- เป็นคณะอนุกรรมการส่งเสริมการจัดให้มีวัดในเขตปกครองคณะสงฆ์หนใต้
- เป็นประธานกรรมการอำนวยการโรงเรียนพระสังฆาธิการส่วนกลาง

พ.ศ. ๒๕๑๔ – เป็นคณะอนุกรรมการพิจารณาข้อพิพาทระหว่างรัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทยกับวัดเสาธงทอง จังหวัดลพบุรี ในเรื่องการขยายถนน
- เป็นคณะอนุกรรมการพิจารณาร่างกฎมหาเถรสมาคม ว่าด้วยการลงนิคหกรรมแก่พระภิกษุ

พ.ศ. ๒๕๑๕–๒๕๓๙ – เป็นกรรมการมหาเถรสมาคม

พ.ศ. ๒๕๑๕ – เป็นรองเจ้าคณะนครหลวงกรุงเทพธนบุรี รูปที่ ๒

พ.ศ. ๒๕๑๙–๒๕๓๙ – เป็นเจ้าคณะใหญ่หนกลาง

พ.ศ. ๒๕๒๐ – เป็นเจ้าคณะใหญ่หนใต้

พ.ศ. ๒๕๒๕ – เป็นผู้ปฏิบัติหน้าที่แทนสมเด็จพระสังฆราช

พ.ศ. ๒๕๒๖ – เป็นผู้ปฏิบัติหน้าที่แทนเจ้าคณะใหญ่หนเหนือ

พ.ศ. ๒๕๒๗ – เป็นผู้ปฏิบัติหน้าที่แทนสมเด็จพระสังฆราช

พ.ศ. ๒๕๒๘ – เป็นผู้ปฏิบัติหน้าที่แทนสมเด็จพระสังฆราช

พ.ศ. ๒๕๓๑ – เป็นผู้ปฏิบัติหน้าที่สมเด็จพระสังฆราช

พ.ศ. ๒๕๓๘ – เป็นผู้ปฏิบัติหน้าที่แทนสมเด็จพระสังฆราช

๕.๒ ด้านการศึกษา

พ.ศ. ๒๔๗๐	–	เป็นครูสอนพระปริยัติธรรมแผนกธรรม สำนักเรียนวัดสามพระยา
พ.ศ. ๒๔๗๐-๒๕๒๒	–	เป็นครูสอนพระปริยัติธรรมแผนกบาลี สำนักเรียนวัดสามพระยา
พ.ศ. ๒๔๗๓	–	เป็นกรรมการตรวจธรรมสนามหลวง
พ.ศ. ๒๔๘๐-๒๕๓๘	–	เป็นกรรมการตรวจประโยคบาลีสนาม-หลวง
พ.ศ. ๒๔๘๙-๒๕๐๑	–	เป็นผู้อำนวยการสำนักอบรมสงฆ์ วัดสามพระยา (ส.อ.ส.)
พ.ศ. ๒๔๙๕-๒๕๐๓	–	เป็นผู้อำนวยการสภาการศึกษาแห่ง ส.อ.ส.
พ.ศ. ๒๕๐๓-๒๕๓๑	–	เป็นแม่กองบาลีสนามหลวง
พ.ศ. ๒๕๐๗-๒๕๑๗	–	เป็นผู้อำนวยการประโยคประกาศนียบัตรครูสอนพระปริยัติธรรม (ป.พ.ป.)
พ.ศ. ๒๕๐๗-๒๕๓๙	–	เปิดการเรียนการสอนพระปริยัติธรรมแผนกบาลีชั้นสูง ประโยค ป.ธ. ๗, ป.ธ. ๘ และประโยค ป.ธ. ๙
พ.ศ. ๒๕๑๐-๒๕๑๗	–	เป็นผู้อำนวยการประโยคประกาศนียบัตรครูสอนพระปริยัติธรรมชั้นสูง (ป.พ.ป. ชั้นสูง)
พ.ศ. ๒๕๑๐	–	ปรับปรุงหลักสูตรภาษาบาลี โดยตั้งประโยค ๑-๒ ขึ้นมาใหม่ เพื่อเป็นประ-โยชน์สำหรับนักศึกษาภาษาบาลี

พ.ศ. ๒๕๑๓ – เป็นผู้ปรับปรุงหลักสูตรภาษาบาลีแผนใหม่ โดยเพิ่มวิชาทางโลก เช่น ภาษาอังกฤษ และคำนวณ เป็นต้น โดยยังคงไว้ซึ่งหลักสูตรภาษาบาลีแผนเก่า

พ.ศ. ๒๕๒๘ – จัดตั้งมูลนิธิสมเด็จพระพุทธโฆษาจารย์ (ฟื้น ชุตินฺธโร) วัดสามพระยา เพื่อนำดอกผลมอบเป็นทุนการศึกษาแก่นักเรียนทุกปีเสมอมา

พ.ศ. ๒๕๒๘ – จัดตั้งทุนประถมศึกษา มัธยมศึกษา และอุดมศึกษา ตามนโยบายศึกษาสงเคราะห์ทางคณะสงฆ์

๕.๓ ด้านการเผยแผ่

พ.ศ. ๒๔๙๘ – ได้ส่งพระภิกษุไปประกาศพระศาสนา ณ ประเทศมาเลเซีย

พ.ศ. ๒๔๙๙ – ได้เดินทางไปเผยแผ่พระศาสนา ณ ประเทศมาเลเซีย

พ.ศ. ๒๕๐๐ – ได้ส่งพระภิกษุไปประกาศพระศาสนา ณ ประเทศสิงคโปร์

พ.ศ. ๒๕๐๘–๒๕๓๙ – อบรมบรรยายถวายความรู้พระสังฆาธิการที่จะได้รับการแต่งตั้งเป็นพระอุปัชฌาย์

พ.ศ. ๒๕๑๒ – เป็นผู้ก่อตั้งโรงเรียนพระสังฆาธิการส่วนกลาง และอบรมบรรยายถวายความรู้เพื่อให้พระสังฆาธิการได้มีความรู้ทั้งด้านการปกครอง ด้านการเผยแผ่ เป็นต้น

พ.ศ. ๒๕๑๘ – เป็นผู้ก่อตั้งหน่วยอบรมประชาชนประจำตำบล และได้อบรมบรรยายถวายความรู้เพื่อให้พระสังฆาธิการและประชาชนได้มีความรู้ในด้านสาธารณสุขขั้นพื้นฐานการปกครอง การเผยแผ่ การศึกษา เศรษฐกิจ เป็นต้น

พ.ศ. ๒๕๑๙ – เป็นประธานเปิดอบรมหน่วย อ.ป.ต. ณ วัดกิ่งแก้ว จ.สมุทรปราการ ในหัวข้อเรื่อง "ความเอื้อเฟื้อ เป็นเนื้อนาบุญ"

พ.ศ. ๒๕๑๙ – เป็นประธานเปิดอบรมหน่วย อ.ป.ต. ณ วัดไทรใหญ่ จ.นนทบุรี ในหัวข้อเรื่อง "ช่วยกัน ๓ ประการ"

พ.ศ. ๒๕๑๙ – เป็นประธานเปิดอบรมหน่วย อ.ป.ต. ณ วัดอ่างทอง จ.อ่างทอง ในหัวข้อเรื่อง "สามัคคีเกิดได้เพราะสังคหวัตถุ ๔"

ฯ ล ฯ

๕.๔ ด้านสาธารณูปการ

พ.ศ. ๒๔๙๒ – สร้างตึกรัฐธัมมูปถัมภ์ ๓ ชั้น วัดสาม-พระยา กว้าง ๗ เมตร ยาว ๒๕ เมตร

พ.ศ. ๒๔๙๕ – สร้างศาลาอบรมสงฆ์วัดสามพระยา กว้าง ๒๒ เมตร ยาว ๔๐.๘๐ เมตร

พ.ศ. ๒๔๙๖ – สร้างศาลาบำเพ็ญกุศลวัดสามพระยา ชั้นล่างก่ออิฐถือปูน ชั้นบนทำด้วยไม้ฝาเฟี้ยม มีช่อฟ้าใบระกาหางหงส์

พ.ศ. ๒๔๙๗ – สร้างตึกพักสงฆ์วัดสามพระยา กว้าง ๑๕ เมตร ยาว ๗๐ เมตร

พ.ศ. ๒๕๑๓ – สร้างกุฏีวัดสามพระยา ลักษณะทรงไทย ฝา พื้น ไม้สัก ยกพื้นสูงชั้นเดียว เสา คาน คอนกรีตเสริมเหล็ก ๒ หลัง กำแพงรั้วรอบคณะ (คณะ ๑) และหอฉัน

พ.ศ. ๒๕๑๖ – สร้างกุฏีวัดสามพระยา ลักษณะทรงไทย ฝา พื้น ไม้สัก ยกพื้นสูงชั้นเดียว เสา คาน คอนกรีตเสริมเหล็ก ๗ หลัง กำแพงรั้วรอบคณะ (คณะ ๓)

– สร้างพระอุโบสถวัดทองทรงธรรม อำเภอนครหลวง จังหวัดพระนครศรีอยุธยา ๑ หลัง กว้าง ๑๐ เมตร ยาว ๒๕ เมตร

พ.ศ. ๒๕๓๒ – สร้างโรงเรียนพระปริยัติธรรมวัดสามพระยา (ตึกสุหัทรังสรรค์) ๑ หลัง กว้าง ๑๕ เมตร ยาว ๙๐ เมตร

พ.ศ. ๒๕๓๔ – สร้างศาลาการเปรียญวัดทองทรงธรรม อ.นครหลวง จ.พระนครศรีอยุธยา กว้าง ๑๕ เมตร ยาว ๒๐ เมตร

พ.ศ. ๒๕๓๗ – สร้างกุฏีวัดสามพระยา ลักษณะทรงไทย ฝา พื้น ไม้สัก ยกพื้นสูง ชั้นเดียว เสา คาน คอนกรีตเสริมเหล็ก ๖ หลัง (คณะ ๒)

พ.ศ. ๒๕๑๕ – บูรณปฏิสังขรณ์ศาลาอบรมสงฆ์วัดสาม-พระยา เปลี่ยนจากโครงไม้เป็นโครงเหล็ก กระเบื้องลอนคู่ ฝ้าเพดานเป็นไม้อัดไทย

พ.ศ. ๒๕๑๗ – บูรณปฏิสังขรณ์กุฏีหลังใหญ่ คณะ ๑ วัดสามพระยา ลักษณะทรงไทย เปลี่ยนกระเบื้องหลังคา มีช่อฟ้าใบระกา เสา คานคอนกรีตเสริมเหล็ก

พ.ศ. ๒๕๒๑ – บูรณปฏิสังขรณ์กุฏีสองสาโตวัดสามพระยา (คณะ ๕) ชั้นล่างก่ออิฐถือปูน เปลี่ยนกระเบื้องหลังคาลอนคู่ ชั้นบนฝาไม้อย่างเดิม

พ.ศ. ๒๕๒๓ – บูรณปฏิสังขรณ์พระอุโบสถ ฉาบปูนใหม่ภายนอกทั้งหมด เปลี่ยนกระเบื้องหลังคาลวดลายหน้าบันใหม่ทั้งด้านหน้าและด้านหลัง ส่วนภายในเขียนภาพจีนใหม่ ช่องล่างและช่องบน

พ.ศ. ๒๕๒๗ – บูรณปฏิสังขรณ์วิหารพระนั่งพระนอนวัดสามพระยา ล้อมรั้วกำแพงสามด้าน สองประตู

พ.ศ. ๒๕๓๑ – บูรณปฏิสังขรณ์พระวิหารวัดสามพระยาฉาบปูนใหม่หมดทั้งหลัง เปลี่ยนกระเบื้องหลังคาปูหินอ่อน รอบทั้งข้างนอกและข้างใน

พ.ศ. ๒๕๓๓ – บูรณปฏิสังขรณ์กุฏีศรีหงส์ วัดสามพระยาทั้งชั้นล่างและชั้นบน

พ.ศ. ๒๕๓๖ – บูรณปฏิสังขรณ์กุฏีศรีดาวเรือง คณะ ๕ วัดสามพระยา เปลี่ยนประตูเป็นไม้ เปลี่ยนกระเบื้องหลังคา กำแพงล้อมรอบกุฏี ๔ ด้าน

พ.ศ. ๒๕๓๗ – บูรณปฏิสังขรณ์ศาลาอบรมสงฆ์วัดสามพระยา เปลี่ยนกระเบื้องหลังคาลอนคู่ ฝ้าเพดาน เป็นกระเบื้องแผ่นเรียบ ขัดพื้นทาสีใหม่

๕.๕ ด้านสาธารณสงเคราะห์

พ.ศ. ๒๕๒๓ – สมทบทุนมูลนิธิสายใจไทย

พ.ศ. ๒๕๒๘ – สมทบทุนร่วมพิมพ์หนังสือสวดมนต์แปลฉบับมหามกุฏราชวิทยาลัยในพระราชพิธีถวายพระเพลิงพระบรมศพสมเด็จพระนางเจ้ารำไพพรรณี

พ.ศ. ๒๕๓๒ – สมทบทุนสร้างตึกอนุสรณ์ ๑๐๐ ปีศิริราช

พ.ศ. ๒๕๓๓ – สมทบทุนสร้างตึก ภปร. โรงพยาบาลจุฬาลงกรณ์

– สมทบทุนสร้างโรงพยาบาลกาญจนบุรี จ.กาญจนบุรี

พ.ศ. ๒๕๓๕ – สมทบทุนสร้างตึกสยามินทร์ ฉลอง ๑๐๐ ปี ศิริราช

– สมทบทุนสมเด็จพระบรมราชชนก (ศิริราช)

– สมทบทุนค่ารักษาพยาบาลผู้ป่วยอนาถาพระภิกษุสามเณรอาพาธ (ศิริราช)

– สมทบทุนกองทุนพัฒนาเด็ก และเยาวชนในถิ่นทุรกันดาร (ก.พ.ด.)

– สมทบทุนสร้างตึกและเครื่องมือแพทย์ ตึก สก. โรงพยาบาลจุฬาลงกรณ์

- สมทบทุนสร้างอาคารเรียนสถาบันบาฬี พุทธโฆส จ.นครปฐม
- สมทบทุนมีไว้เพื่อซื้อที่ดินเพิ่มวัดพุทธไชโย อ.หัวหิน จ.ประจวบคีรีขันธ์
- สมทบทุนแพทย์ ประมงน้อมเกล้าฯ ร่วมทอดกฐินวัดทรงธรรม จ.พิจิตร

พ.ศ. ๒๕๓๖
- สมทบทุนสร้างศาลาที่วัดธัมมาราม นครชิคาโก ประเทศสหรัฐอเมริกา
- สมทบทุนสร้างโรงพยาบาล ณ อำเภอพานทอง จ.ชลบุรี
- สมทบทุนมูลนิธิสายใจไทย
- สมทบทุนสร้างพระอุโบสถ วัดพุทธไชโย อ.หัวหิน จ.ประจวบคีรีขันธ์
- สมทบกองทุนส่งเสริมศูนย์พัฒนาเด็กเล็กวัยก่อนเรียน วัดหนองหว้า จ.เพชรบุรี
- ร่วมทอดผ้าป่าสามัคคี วัดไชยสถาน อ.สารภี จ.เชียงใหม่
- สมทบทุนบำรุงปฏิสังขรณ์ วัดพุทธ-ภาวนาราม อ.เมือง จ.สมุทรปราการ

พ.ศ. ๒๕๓๗
- สมทบทุนสร้างตึกสมเด็จพระพี่นางเธอเจ้าฟ้ากัลยาณิวัฒนา ณ โรงพยาบาลสงฆ์
- สมทบทุนเป็นส่วนบำรุงวัดธัมมาราม นครชิคาโก ประเทศสหรัฐอเมริกา

พ.ศ. ๒๕๓๘
- มอบทุนการศึกษาแก่นักเรียนชั้นมัธยมศึกษา โรงเรียนราชวินิตมัธยม จำนวน ๙ ทุน

- สมทบทุนสร้างตึกสมเด็จพระพี่นางเธอเจ้าฟ้ากัลยาณิวัฒนา ณ โรงพยาบาลสงฆ์
- สงเคราะห์ค่าผ่าตัดและค่าเลนส์แก้วตาเทียม ๒ เลนส์ แก่นายสังเวียน ปั้นขำ โดยผ่านตึกศัลยกรรมจักษุ วชิรพยาบาล กรุงเทพมหานคร

พ.ศ. ๒๕๓๗-๒๕๓๙ – มอบเครื่องอุปโภคบริโภค เพื่อสงเคราะห์นักเรียนศึกษาบาลีในสำนักเรียนตามจังหวัดต่าง ๆ ๒,๕๓๕ ถัง

๕.๖ ด้านงานพิเศษ

พ.ศ. ๒๔๘๑-๒๕๐๖ – เป็นกรรมการตรวจสำนวนคำแปลพระไตรปิฎก

- เป็นหัวหน้ากรรมการแปลพระไตรปิฎก แผนกพระสูตร
- เป็นกรรมาธิการฝ่ายพระสูตร
- เป็นหัวหน้ากรรมการตรวจสำนวนคำแปลพระสุตตันตปิฎก
- เป็นพระคณาจารย์ตรีในทางรจนา การบริหาร
- เป็นหัวหน้าพระธรรมธร
- เป็นกรรมการและเลขาธิการคณะกรรมการสังฆาณัติ ระเบียบพระคณาธิการ
- เป็นผู้แต่งหนังสือคู่มือวินัยนักธรรมชั้นโท ในสภามหามกุฏราชวิทยาลัย

– เป็นผู้แต่งหนังสือคู่มือวินัยนักธรรมเอก ในสภามหามกุฏราชวิทยาลัย

พ.ศ. ๒๕๐๑ – เป็นกรรมการที่ปรึกษาตรวจและสอบทานพระภิกขุปาฏิโมกข์ ของ ส.ธรรมภักดี

พ.ศ. ๒๕๒๘ – เป็นประธานที่ปรึกษาตรวจชำระพระไตร-ปิฎก แผนกพระสูตร

๖. สมณศักดิ์

พ.ศ. ๒๔๘๑ – ได้รับพระราชทานสมณศักดิ์ เป็นพระราชาคณะ ชั้นสามัญ ในราชทินนาม ที่ **"พระปริยัติโศภน"**

พ.ศ. ๒๔๙๑ – ได้รับพระราชทานเลื่อนสมณศักดิ์ เป็นพระราชาคณะ ชั้นเทพ ในราชทินนาม ที่ **"พระเทพเวที"**

พ.ศ. ๒๕๐๐ – ได้รับพระราชทานเลื่อนสมณศักดิ์ เป็นพระราชาคณะ ชั้นธรรม ในราชทินนาม ที่ **"พระธรรมคุณาภรณ์"**

พ.ศ. ๒๕๐๖ – ได้รับพระราชทานสถาปนาเป็นรองสมเด็จพระราชาคณะ ชั้นหิรัณยบัฏ ที่ **"พระธรรมปัญญาบดี"**

พ.ศ. ๒๕๑๘ – ได้รับพระราชทานสถาปนาเป็นสมเด็จพระราชาคณะ ชั้นสุพรรณบัฏ มีราชทินนามตามสุพรรณบัฏว่า **"สมเด็จพระพุทธโฆษาจารย์ ญาณอดุลสุนทรนายก ตรีปิฎกปฏิภาณพิเศษ สุตตันต**

ประเภทโกศลวิมลมหันตคณาทร มหาคณิสสร บวรสังฆาราม คามวาสี อรัญวาสี สมเด็จพระราชาคณะ สถิต ณ วัดสามพระยา พระอารามหลวง จงเจริญทีฆายุจิรัฏฐิติกาล ในพระพุทธศาสนาเทอญ”

๗. มรณภาพ

เจ้าประคุณสมเด็จพระพุทธโฆษาจารย์ เป็นพระมหาเถระผู้เคร่งครัดในพระธรรมวินัย เป็นผู้รักสันโดษ มีความเป็นอยู่อย่างเรียบง่าย ยึดพรหมวิหารธรรม และสังคหวัตถุธรรม เป็นหลักปฏิบัติได้บำเพ็ญศาสนกิจอันเป็นหิตานุหิตประโยชน์ เพื่อความเจริญรุ่งเรือง เพื่อความมั่นคง เพื่อความวัฒนาสถาพร แก่สังฆมณฑลและประเทศชาติบ้านเมือง ด้วยการยกประโยชน์อันสูงสุดเป็นหลักปฏิบัติ เจ้าประคุณสมเด็จฯ จะพูดอยู่เสมอว่า *“ถึงเหนื่อยยากก็เหนื่อยหาย แต่เครื่องหมายความดียังมีอยู่”* ดังนั้น แม้จะประสบอุปสรรคนานัปการ ก็มิได้ย่อท้อ ทำงานด้วยความวิริยะอุตสาหะ มิได้เคยห่วงใยในสุขภาพร่างกาย ได้ทุ่มเททั้งแรงกายและแรงใจ ทำงานทุกอย่าง เพื่อให้งานนั้นสำเร็จมาโดยตลอด เมื่อปี พ.ศ. ๒๕๓๒ เจ้าประคุณสมเด็จฯ อาพาธด้วยโรคทางเดินของปัสสาวะ ได้เข้าพักรักษาที่โรงพยาบาลศิริราช เมื่อเป็นปกติแล้ว ได้ออกจากโรงพยาบาล ได้งดรับกิจนิมนต์ทุกอย่าง แต่ได้ปฏิบัติศาสนกิจในหน้าที่มิได้ขาด

เมื่อปี พ.ศ. ๒๕๓๖ เจ้าประคุณสมเด็จฯ ได้อาพาธด้วยโรคหลอดลมและโรคปอด ได้เข้าพักรักษาที่โรงพยาบาลกล้วยน้ำไท หลังจากที่ได้ออกจากโรงพยาบาลแล้ว ได้กลับมาปฏิบัติหน้าที่เป็นปกติ เมื่อวันที่ ๒๖ มกราคม ๒๕๓๙ ได้มีการอบรมพระอุปัชฌาย์ทั่วประเทศฝ่ายมหานิกายที่วัดสามพระยา เจ้าประคุณสมเด็จฯ ได้รับอาราธนาเป็นประธานให้

โอวาทเปิดประชุมพระอุปัชฌาย์ที่ศาลาอบรมสงฆ์วัดสามพระยา ในขณะนั้น เจ้าประคุณสมเด็จสุขภาพไม่ค่อยดีนัก และหมอก็ห้ามไม่ให้ใช้เสียง แต่ด้วยความรักงาน และตระหนักถึงความรับผิดชอบในหน้าที่จะต้องปฏิบัติ เจ้าประคุณสมเด็จจึงรับอาราธนา กล่าวเปิดประชุมให้โอวาทพระอุปัชฌาย์ เมื่อเวลา ๐๙.๐๐ น. หลังจากนั้นวันที่ ๒๘ มกราคม ๒๕๓๙ อาการของโรคก็ได้กำเริบขึ้น และมีอาการท้องเสียเข้าแทรกซ้อน ทำให้เกิดอาการอ่อนเพลีย จึงได้นำเข้ารักษาตัวที่โรงพยาบาลบางโพ เป็นเวลา ๑๐ วัน และได้ย้ายจากโรงพยาบาลบางโพ มาพักรักษาตัวที่โรงพยาบาลศิริราช เป็นเวลา ๕ วัน เจ้าประคุณสมเด็จฯ ก็ถึงมรณภาพด้วยอาการอันสงบ เมื่อเวลา ๑๙.๑๙ น. แพทย์ได้ลงความเห็นว่า มรณภาพด้วยโรคภาวะออกซิเจนในเส้นเลือดต่ำผิดปกติ

สิริรวมอายุได้ ๙๐ ปี ๑๐ เดือน ๒๖ วัน

สมเด็จพระมหาธีราจารย์ วัดชนะสงคราม
เป็นประธานงานบำเพ็ญกุศลครบรอบ ๑ ปี

ภาพวันงานบำเพ็ญกุศลครบรอบ ๑ ปี

วันอาทิตย์ที่ ๑๖ กุมภาพันธ์ ๒๕๔๐

16 2'97

วิทยุธรรมเทศนา

พระปริยัติโศภน* วัดสามพระยา

แสดง ณ วันจันทร์ที่ ๒๒ กันยายน ๒๔๙๐

นโม ตสฺส ภควโต อรหโต สมฺมาสมฺพุทฺธสฺส ฯ

มโน ปุพฺพงฺคมา ธมฺมา มโนเสฏฺฐา มโนมยา
มนสา เจ ปทุฏฺเฐน ภาสติ วา กโรติ วา
ตโต นํ ทุกฺขมเนฺวติ จกฺกํว วหโต ปทนฺติ.

บัดนี้ จักได้แสดงพระธรรมเทศนา ตามพระคาถาที่มีมาในธรรมบทขุททกนิกาย ฉลองศรัทธาประดับปัญญาบารมี เพิ่มพูนกุศลบุญราศีธรรมสวนกิจของสาธุชนพุทธบริษัท ผู้ใคร่สดับพระธรรมเทศนากว่าจะสมควรแก่เวลา

ดำเนินความเป็นบุรพภาคเบื้องต้นว่า อันประชานิกรที่อุบัติมาในโลกนี้ หากจะดูกันตามที่มองเห็น เมื่อเกิดมามีแต่ตัวมาเหมือนกันหมด เมื่อละโลกนี้ไปกลับซ้ำร้าย ตัวของตัวเองก็นำไปไม่ได้ ต้องทอดทิ้งไว้ในโลกนี้ จึงกลายเป็นข้อน่าประหลาดอัศจรรย์ว่า อาตมาตัวตนเป็นของรักยิ่งกว่าสิ่งอื่น เหตุไรจึงไม่หอบหิ้วเอาไปด้วยเล่า ในข้อนี้ไม่เป็นของลี้ลับซ่อนเร้นอันใด เพราะว่าร่างกายของเราทั้งหลายเป็นสมบัติของโลกนี้ ไม่ใช่เป็นสมบัติของโลกอื่น ธรรมชาติได้แยกสมบัติของธรรมชาติไว้เที่ยงธรรมยิ่งนัก กล่าวคือสมบัติโลกนี้ก็ต้องเป็นสมบัติโลกนี้ จะนำเอาไปโลกอื่นไม่ได้

---

* สมเด็จพระพุทธโฆษาจารย์ (ฟื้น ชุตินฺธโร ป.ธ. ๙)

สมบัติโลกอื่นก็ต้องเป็นสมบัติโลกอื่น จะนำเอามาโลกนี้ไม่ได้ ของใครก็ของใคร ไม่ปะปนสับสนกัน ร่างกายทีแรก เกิดมานั้นไม่ใช่เป็นสมบัติที่สัตว์นำมาจากโลกอื่น เป็นสมบัติที่เกิดในโลกนี้ จึงให้นามสมมติสมบัติประเภทนี้ว่า **"สมบัติชั่วคราว"** เมื่อธรรมชาติได้แยกสมบัติเฉพาะโลกไว้แล้วก็เป็นหน้าที่ของธรรมชาติที่จะต้องจัดสมบัติไม่จำกัดโลกไว้ด้วยเหมือนกัน สมบัติประเภทนี้เป็นสิ่งที่สัตว์นำไปด้วยได้ทุกโลก เพราะไม่สังกัดโลกนี้หรือโลกอื่นโดยเฉพาะ หากมีอยู่ในโลกนี้ก็นำไปโลกอื่นด้วยได้ หรือถ้ามีในโลกอื่นก็นำมาในโลกนี้ด้วยได้ ความจริงสมบัติไม่สังกัดเฉพาะโลกดังกล่าวนี้เป็นสมบัติติดตัวของสัตว์โลก จะนำไปหรือจะนำมาไม่มีข้อห้ามอันใด มีข้อห้ามอยู่แต่เพียงอย่างเดียวว่า เมื่อยังไม่สิ้นชาติสิ้นภพ จะไม่นำไปหรือจะไม่นำมาเป็นไม่ได้เท่านั้น เพราะฉะนั้นจึงให้นามสมมติว่า **"สมบัติถาวร"**

อันสมบัติทั้ง ๒ คือ สมบัติชั่วคราว และสมบัติถาวร เป็นของมีอยู่ปรากฏอยู่ ใครจะรู้จะเห็นหรือไม่รู้ไม่เห็นก็ตาม ก็คงปรากฏอยู่อย่างนั้นไม่ยักย้ายแปรผันเป็นอย่างอื่น สมบัติชั่วคราวเป็นของประจำโลก สมบัติถาวรเป็นของประจำสัตว์โลก หรือจะกล่าวอีกอย่างหนึ่งว่า เมื่อแยกอัตภาพออกเป็น ๒ ส่วน คือ กายกับใจแล้ว สมบัติชั่วคราวก็เป็นของประจำกายสมบัติถาวรเป็นของประจำใจ ความต้องการสมบัติของร่างกายเป็นไปตามธรรมชาติบัญญัติ มีขอบเขตจำกัดอยู่ในตัวของมันเอง เช่นเมื่อหิวหรือกระหาย ก็ต้องการบริโภคหรือดื่ม เมื่อได้บริโภคหรือดื่มอิ่มหนำแล้วก็หมดความต้องการ ถ้าเราจะฝืนให้มันต้องการอีกเกินกว่าเขตจำกัดของมันแล้วแทนที่จะให้สำเร็จเป็นคุณประโยชน์กลับกลายเป็นให้โทษ พึงเห็นตัวอย่างในการบริโภคอาหารเกินประมาณ ร่างกายต้องการเครื่องนุ่งห่มก็ต้องการเพียงเพื่อป้องกันหนาวร้อนหรือเหลือบยุงเป็นต้น ตลอดลงไปจนถึงป้องกันความละอาย เครื่องนุ่งห่มชนิดใดให้สำเร็จประโยชน์ในทางนี้ได้ก็เป็นที่ประสงค์ของร่างกายแล้ว ในเรื่องจำนวนเครื่องนุ่งห่มว่าต้องมีเท่านั้นเท่านี้ก็ดี ต้องเป็นชนิดนั้นชนิดนี้จึงจะใช้ได้ก็ดี อยู่นอกเขตความประสงค์ของ

ร่างกาย ถึงที่อยู่อาศัยก็เช่นเดียวกัน ร่างกายต้องการเพียงเพื่อป้องกันหนาวร้อนหรือเหลือบยุงเป็นต้น ตลอดลงไปถึงเพื่อป้องกันอันตรายอันจะเกิดจากฤดูหรือเพื่อเป็นที่พักผ่อนระงับกายคลายเมื่อยล้าบอบช้ำเท่านั้น จะเป็นที่อยู่ชนิดใดมิได้กำหนดไว้ ในการที่จะกำหนดว่าที่อยู่อาศัยจะต้องมีแบบแปลนอย่างนั้นอย่างนี้จึงจะเป็นที่อยู่อาศัยได้ เป็นเรื่องที่อยู่นอกเขตความประสงค์ของร่างกายเช่นเดียวกัน ความต้องการสมบัติของร่างกายตามที่กล่าวมานี้เป็นเรื่องเป็นไปตามธรรมชาติบัญญัติไว้ ไม่น่าจะเป็นเหตุให้สัตว์โลกต้องยุ่งเกินกว่าความจำเป็น เพราะความต้องการของร่างกายมีเขตจำกัดอยู่ในตัวดังกล่าวแล้ว แต่เป็นสิ่งน่าประหลาดว่า สมบัติประจำกายนี้แหละเป็นเหตุให้สัตว์โลกต้องยุ่งเหยิงไม่รู้จักจบ ความยุ่งเหยิงอันนั้นเกินขอบเขตศีลธรรมอันดีก็มี เกินขอบเขตกฎหมายของบ้านเมืองก็มี ปรากฏผลออกมาเป็นการเบียดเบียนกันก็มี เป็นการคดโกงกันก็มี โดยตรง ๆ ก็มี โดยอ้อม ๆ ก็มี รัฐต่อรัฐเบียดเบียนคดโกงกันก็มี ราษฎรเบียดเบียนคดโกงรัฐก็มี ราษฎรต่อราษฎรเบียดเบียนคดโกงกันเองก็มี ดูเป็นเรื่องอากูลวุ่นวายมิใช่น้อย ตามพฤติการณ์ที่ปรากฏเช่นนี้ จึงเป็นเรื่องที่น่าพิเคราะห์ดูว่า เพราะเหตุไรจึงเป็นเช่นนั้น ย่อมเป็นที่รู้อยู่แล้วว่า แม้จะมีอาหารตั้งร้อยอย่าง ร่างกายก็ต้องการแต่เพียงอิ่มเดียว หรือจะมี ๔-๕ อย่าง หรือโดยที่สุดแม้เพียงอย่างเดียว ร่างกายก็ต้องการเพียงอิ่มเดียวอีกเหมือนกัน ไม่มีวิเศษแตกต่างกันออกไปเป็น ๒ อิ่ม ๓ อิ่ม ตามปริมาณของอาหารที่มีมาก แม้ถึงเครื่องนุ่งห่มและที่อยู่อาศัยก็เช่นเดียวกัน หากจะมีเครื่องแต่งกายสักร้อยชุด มีบ้านที่อยู่อาศัยสักร้อยหลัง ก็คงจะใช้แต่เพียงครั้งละ ๑ ชุด หรืออยู่อาศัยเพียงคราวละ ๑ หลัง ไม่มีใครที่จะใช้ในคราวเดียวกันตั้ง ๑๐ ชุด หรืออยู่อาศัยคราวเดียวกันตั้ง ๑๐ หลัง เมื่อความจริงเป็นเช่นนี้จึงเกิดเป็นปัญหาขึ้นว่า ปัจจัยเครื่องอาศัยของร่างกายที่มีเกินขึ้นไปกว่าความจำเป็นของร่างกายนั้น เป็นความต้องการของร่างกายหรือว่าเป็นความต้องการของใคร ดังได้กล่าวแล้วว่า ความต้องการของร่างกายอยู่ใน

เขตจำกัด ต้องการเฉพาะสิ่งเฉพาะอย่างเท่านั้น แต่ที่มีเกินขึ้นไปกว่าความจำเป็นของร่างกายนั้นไม่ใช่เป็นความต้องการของร่างกาย แต่หากเป็นความต้องการของจิตใจ เมื่อจิตใจต้องการแล้ว กายกับวาจาก็จำต้องแสวงหามาให้ได้สมประสงค์ ตนเองจะต้องการหรือไม่ต้องการ ไม่ใช่เป็นหน้าที่ของกายและวาจา การเป็นดังนี้ก็เพราะเหตุว่า กายกับใจนี้ท่านกล่าวเปรียบไว้ว่า ใจเหมือนนายกายเหมือนบ่าว กายรวมทั้งวาจาด้วยตามปกติเป็นบ่าวที่ซื่อสัตย์ที่สุด จะหาบ่าวที่ซื่อสัตย์ให้ยิ่งขึ้นไปกว่านี้เป็นไม่มี เมื่อนายกล่าวคือใจจะต้องการอะไร จะต้องทำให้สมประสงค์เสมอไม่ว่าสิ่งนั้นจะดีชั่วอย่างไร จะตกนรกหรือขึ้นสวรรค์ไม่ว่าทั้งนั้น ที่เป็นดังนี้ก็เพราะเหตุว่า กายกับวาจาไม่ต้องรับผิดชอบในผลได้ผลเสีย ใจต่างหากเป็นผู้รับผิดชอบ ฉะนั้นกายกับวาจาจึงไม่ย่อท้อหรือเกรงกลัวต่อสิ่งใด ๆ มีข้อที่น่าคิดอยู่ประการหนึ่ง กายกับใจจิตเมื่อว่าตามสภาพธรรมแล้ว แม้จะรวมอยู่ในเรือนร่างอันเดียวกัน แต่ก็เป็นวิสภาค คือขัดกันอยู่ในตัวเองไม่ตรงกัน กายมีความต้องการจำกัด แต่จิตมีความต้องการไม่มีจำกัด จิตมีความต้องการเกินความจำเป็น แต่มิได้เป็นผู้ทำการแสวงหา กายซึ่งเป็นผู้มีความต้องการตามความจำเป็นเท่านั้น แต่ต้องเป็นผู้ทำการแสวงหาเกินกว่าความจำเป็น กายผู้ทำการแสวงหาเป็นทางดีบ้างชั่วบ้าง แทนที่จะต้องรับผิดชอบโดยตรงในผลได้ผลเสีย แต่กลับเป็นจิตใจซึ่งมิได้ทำการแสวงหาเลย เป็นผู้รับผิดชอบในผลได้ผลเสีย ในท้ายที่สุดกายมีหน้าที่แตกดับที่เรียกกันว่าตาย น่าจะกลัวตายกลับไม่กลัวตาย ส่วนใจไม่มีหน้าที่ในการที่ต้องตายกลับกลัวตายแทนกาย ดูเป็นเรื่องชอบกลอยู่ แต่ถ้าจะลองพิจารณาดูให้ซึ้งลงไปอีก น่าจะเห็นว่ากายกับใจที่รวมกันอยู่ได้และล่องลอยไปในกระแสวัฏสงสารนั้นมันต้องขัดกันอย่างนี้เอง เมื่อใดกายกับใจตรงกันเมื่อนั้นกายกับใจก็หย่ากัน เมื่อกายกับใจหย่ากันแล้ว การล่องลอยไปในกระแสวัฏสงสารก็เป็นอันเลิกกัน ข้อนี้เป็นปัญหาที่ท่านผู้ฉลาดควรพิจารณาดู

ตามเรื่องที่ได้แสดงมาแล้วข้างต้น จะพึงเห็นได้ว่าความเป็นไปต่าง ๆ ของบุคคลในโลก จะดีชั่วทุกข์สุขประการใด ประมวลลงได้ว่าอยู่ที่ใจแหละเป็นสำคัญกว่ากาย กายเป็นแต่เพียงส่วนประกอบเท่านั้น เพราะความเป็นไปของกายและวาจา ย่อมมีใจเป็นบงการ ท่านจึงกล่าวเปรียบไว้อีกอย่างหนึ่งว่ากายเหมือนรูปหุ่น ใจเหมือนคนชักหุ่น รูปหุ่นจะกระดิกพลิกแพลงไปอย่างใด ก็แล้วแต่คนจะชักให้เป็นไป ข้อนี้ฉันใดข้ออุปมัยก็ฉันนั้น กายกับวาจาจะเป็นทุจริตหรือสุจริตประการใด ก็สุดแต่ใจจะบังคับให้เป็นไป เพราะใจเป็นใหญ่เป็นประธาน ต้องตามพุทธภาษิตบรรหารซึ่งยกเป็นนิกเขปบทการเบื้องต้นว่า **มโน ปุพฺพงฺคมา ธมฺมา มโนเสฏฺฐา มโนมยา มนสา เจ ปทุฏฺเฐน ภาสติ วา กโรติ วา ตโต นํ ทุกฺข-มเนฺวติ จกฺกํว วหโต ปทํ** ดังนี้ แปลว่า ธรรมทั้งหลายมีใจเป็นหัวหน้ามีใจเป็นใหญ่ สำเร็จแล้วด้วยใจ ถ้าบุคคลมีใจชั่วแล้ว พูดอยู่ก็ตาม ทำอยู่ก็ตาม เพราะความชั่วนั้น ทุกข์ย่อมตามบุคคลผู้นั้นไป ดุจล้อตามรอยเท้าแห่งโคผู้นำแอกไปอยู่ฉะนั้น ตามความในพระพุทธภาษิตนี้แยกออกได้เป็น ๓ ตอน ตอนต้นทรงแสดงธรรมทั้งหลายว่าต้องมีใจเป็นหัวหน้า ตอนกลางทรงแสดงว่าถ้ามีใจชั่วแล้ว การพูด การกระทำก็จะต้องพลอยชั่วไปด้วย ตอนสุดท้ายทรงแสดงผลของความชั่วพร้อมทั้งอุปมาข้อเปรียบเทียบ ในพระพุทธภาษิตทั้ง ๓ ตอนดังแสดงมาแล้วนั้นมีอรรถาธิบายต่อไปตามลำดับ

คำว่า “ธรรม” ในที่บางแห่งแปลว่า สภาพอันบุคคลพึงทรงไว้หรือจะแปลตามความหมายว่า สภาพที่รักษาบุคคลไว้ก็ได้ คำแปลนัยต้นแสดงถึงลักษณะของธรรมว่าเป็นของดี คำแปลนัยหลังแสดงถึงคุณภาพของธรรมว่าสามารถคุ้มครองป้องกันบุคคลได้ คำแปลตามลักษณะเช่นนี้หมายถึงคุณธรรม แต่ตามนัยพระพุทธภาษิตนี้ คำว่าธรรมทั้งหลายน่าจะหมายเอาธรรมเป็นสาธารณทั่วไป ทั้งที่เป็นฝ่ายกุศลซึ่งเรียกว่า กุศลธรรม ทั้งที่เป็นฝ่ายอกุศลซึ่งเรียกว่า อกุศลธรรม คำว่า **ใจ** ในที่นี้พึงเข้าใจว่าตรงกับคำว่า **จิต** ในที่อื่น ใจกับธรรมนี้ เมื่อพิจารณาดูแล้วจะพึงเห็นได้ว่า

ใจมีวัตถุเป็นอันเดียวกัน มีอารมณ์เป็นอันเดียวกัน กับด้วยธรรมทั้งบังเกิดขึ้นในขณะเดียวกันไม่ก่อนไม่หลังกัน แต่เพราะเหตุไรพระพุทธเจ้าจึงตรัสว่าธรรมทั้งหลายมีใจเป็นหัวหน้า ที่ตรัสเช่นนั้นก็เพราะใจเป็นปัจจัยให้เกิดธรรม จริงอย่างนั้น กุศลธรรมก็ดี อกุศลธรรมก็ดี ล้วนมีใจเป็นที่เกาะ มีใจเป็นหลักอาศัยเกิด ถ้าไม่มีใจเป็นที่เกาะ ไม่มีใจเป็นหลักอาศัยเกิด กุศล-ธรรมหรืออกุศลธรรมจะเกิดไม่ได้ เปรียบเหมือนแสงสะท้อนที่เกิดจากกระจกเงา ถ้าไม่มีกระจกเงาแสงสะท้อนก็เกิดไม่ได้ฉะนั้น เมื่อธรรมต้องมีใจเป็นหัวหน้า ใจจึงเป็นสภาพใหญ่ยิ่ง สำเร็จแล้วด้วยใจทั้งนั้น เมื่อจุดสำคัญอยู่ที่ใจ การทำ การพูด ก็ต้องคล้อยไปตามแนวของใจ ความรับ-ผิดชอบในความดีความชั่วจึงเป็นหน้าที่ของใจโดยตรงดังกล่าวแล้ว เนื่องจากเหตุนี้เมื่อใจชั่วแล้วการทำ การพูด จึงต้องพลอยชั่วไปตามกัน เพราะกายกับวาจาต้องอยู่ในความบัญชาของใจ พระพุทธเจ้าจึงตรัสไว้ในตอนกลางว่า ถ้าบุคคลมีใจชั่วแล้วจะพูดหรือทำก็ตาม ก็จะต้องพลอยชั่วไปด้วย ในการที่กล่าวถึงใจว่าชั่วนั้น กล่าวตามอำนาจโทษที่เข้าไปห่อหุ้มใจหรือเรียกตามโวหารของท่านว่า เข้าไปประทุษร้ายใจ แต่ความจริง ธรรมดาใจมิใช่เป็นสิ่งที่ชั่ว เปรียบเหมือนสีของดวงไฟ ที่เราเรียกกันว่าไฟแดง ไฟเขียว ไฟเหลือง ต่าง ๆ กันไปนั้น เรียกตามอำนาจแก้วสีที่ครอบดวงไฟอยู่ สุดแต่จะเป็นสีชนิดใด แต่ความจริงแล้วสีของดวงไฟแท้จะได้เป็นสีต่าง ๆ ดังที่เรียกกันนั้นก็หาไม่ เดิมเป็นสีใดก็คงเป็นสีนั้นตามธรรมดา ข้ออุปมานี้ฉันใดข้ออุปมัยก็ฉันนั้น ก็โทษอะไรบ้างเล่าที่เข้ามาห่อหุ้มใจหรือเข้ามาประทุษร้ายใจ ทำให้กลายเป็นใจชั่วไป ในเรื่องโทษนั้น ท่านกล่าวไว้มากถึง ๑๖ ประการ เรียกว่า อุปกิเลส เครื่องทำใจให้เศร้าหมอง จะยกขึ้นแสดงเฉพาะข้อต้นเพียงข้อเดียว คือ อภิชฌาวิสมโลภะ ความละโมบไม่สม่ำเสมอ คือ ความเพ่งเล็ง หมายความว่า ความโลภอยากได้ของเขาด้วยอาการอันมิชอบธรรม จริงอยู่บุคคลผู้เกิดมาในโลกนี้ย่อมมีสันดานอยากได้เป็นสมบัติติดตัวมาด้วยกันทุกคน จะต่างกันบ้างก็แต่ว่าใครจะมีมากน้อย

หรือปานกลางเท่านั้น และความอยากได้นั้น ตามปกติไม่มีเขตจำกัดว่าเท่าไรจึงจะเพียงพอ เพราะมันต่อกันเรื่อยไป ลาภคือการได้มาซึ่งสิ่งที่ต้องการนั่นเอง เป็นปัจจัยอันสำคัญประการหนึ่ง ซึ่งจะก่อให้เกิดความละโมบ ความอยากได้ด้วยอาการอันชอบ ย่อมเป็นความชอบธรรมในหมู่มนุษย์ เช่น ผู้ค้าขายได้มาซึ่งทรัพย์ของผู้อื่น ด้วยการขายสินค้าของตนให้โดยสุจริตธรรม อย่างนี้นับว่าเป็นการได้มาด้วยอาการอันชอบ แต่ว่าถ้าการขายนั้นประกอบไปด้วยการหลอกลวง เช่นเอาของปลอมมาเป็นของดีเอาของที่แท้จริงมาเจือปนเสีย ทำให้ของนั้นเสื่อมเสียคุณภาพ เช่นนี้จึงจะจัดว่าเป็นการได้มาด้วยอาการอันมิชอบ อีกประการหนึ่งความอยากได้ตลอดถึงการได้มาหากเป็นไปในทางที่ทำลายประโยชน์สุขของผู้อื่น ได้ประโยชน์สุขเฉพาะตนแต่ฝ่ายเดียว ถึงจะเป็นลาภที่ได้มาก็จริง แต่ก็เป็นลาภที่เกิดมาบนธารแห่งน้ำตาของผู้อื่น หรือเป็นลาภที่เดินมาบนภาพพื้นแห่งความทุกข์ยากของผู้อื่น เช่นนี้ก็นับว่าเป็นความอยากได้หรือได้มาด้วยอาการอันมิชอบเช่นเดียวกัน อภิชฌาวิสมโลภะ ความละโมบไม่สม่ำเสมอคือความเพ่งเล็งนี้เมื่อเข้ามาห่อหุ้มใจแล้ว ใจก็แปรจากภาวะปกติเป็นใจชั่วตกอยู่ในอำนาจของมัน เมื่อใจตกอยู่ในอำนาจของมันแล้ว การทำ การพูดก็ต้องพลอยชั่วไปตามใจ กล่าวคือ มุ่งแต่ให้ได้โดยส่วนเดียวมิได้คำนึงถึงสิ่งอื่นใด สุจริตธรรมสิ้นไป หิริความละอายใจ โอตตัปปะความเกรงกลัวสูญไปความคำนึงถึงความทุกข์ยากเดือดร้อนของผู้อื่นหมดไป กาย วาจา ใจ เต็มไปด้วยทุจริตครอบงำอยู่โดยรอบ เมื่อเป็นเช่นนี้แล้ว บุคคลจะได้รับผลเป็นประการใด พระพุทธเจ้าจึงตรัสไว้ในตอนสุดท้ายว่า เพราะความชั่วนั้นทุกข์ย่อมตามบุคคลผู้นั้นไปดุจล้อตามรอยเท้าแห่งโคผู้นำแอกไปอยู่ฉะนั้น ตามพระพุทธภาษิตทรงแสดงผลว่าจะเป็นอะไรอื่นไปไม่ได้ นอกจากความทุกข์ความจริงลาภเป็นสิ่งที่ทุกคนอยากได้ แต่ถ้าลาภนั้นเป็นทุกขลาภ คือนำความทุกข์มาให้แก่ผู้ได้ด้วย ดูเป็นสิ่งที่ไม่น่าจะภูมิใจอะไรนัก เพราะมีสิ่งคอยสะกิดใจอยู่เป็นนิตย์ เหมือนบุคคลที่ได้สวมใส่แหวนเพชรเม็ดหนึ่งถึง

๑๐ กะรัต ความภูมิใจอันนั้นก็คงไม่เต็มภาคภูมิ เพราะรอยร้าวของเพชรเป็นเครื่องทอนความภูมิใจอยู่ในตัว ความได้มาในทางอันมิชอบเป็นทางก่อให้เกิดความทุกข์ทางกาย เช่นถูกทำร้ายหรือถูกจองจำเป็นต้น หากจะไม่ได้รับทุกข์ทางกายก็คงได้รับทุกข์ทางใจ เช่นความเดือดร้อนใจ ไม่มีความแช่มชื่นโดยอาการอันบริสุทธิ์ นอกจากได้รับทุกข์ในโลกนี้แล้ว ความทุกข์นี้ยังสามารถที่จะติดตามไปยังโลกหน้าอีก จนกว่าจะสิ้นวิบากของกรรม เมื่อมาระลึกถึงว่า ลาภที่ได้มาด้วยอาการอันชอบก็ดี หรือด้วยอาการอันมิชอบก็ดี เป็นเพียงสมบัติชั่วคราวทั้งนั้น ในที่สุดต้องทอดทิ้งไว้ในโลกนี้เพื่อเป็นสมบัติของผู้อื่นต่อไป แต่สมบัติที่ได้มาด้วยอาการอันมิชอบ ย่อมมีทุกข์เป็นผลให้ตนเสวยความเดือดร้อนทั้งในโลกนี้และโลกหน้า ถ้าจะคิดกันอย่างวิธีของพ่อค้าก็ต้องนับว่าขาดทุน กล่าวคือลาภที่ได้มาด้วยอาการอันมิชอบเป็นสมบัติชั่วคราวและเป็นของประจำโลกนี้ ส่วนทุกข์ที่เกิดจากการได้นั้นเป็นสมบัติถาวร ไม่ใช่มีเฉพาะแต่ในโลกนี้เท่านั้นยังติดตามไปยังโลกอื่นอีกด้วย สมบัติชั่วคราวผู้อื่นอาจเข้ามามีส่วนได้ร่วมด้วย ส่วนทุกข์ที่เกิดแก่ตนไม่มีใครเข้ามามีส่วนแบ่งรับได้ ต้องเสวยคนเดียวตลอดไป เมื่อเปรียบเทียบเช่นนี้แล้ว จะเห็นได้ว่าไม่มีกำไรเลย มีแต่การขาดทุนทั้งนั้น แม้บางคราวจะกระทำชั่วแต่ไม่ได้รับผลแห่งความชั่ว ถึงกระนั้นผลแห่งความชั่วก็ไม่สูญหายไปไหน ท่านกล่าวว่าผลแห่งกรรมดีที่บุคคลกระทำไว้ย่อมไม่หายไปไหน โดยนัยตรงกันข้ามผลแห่งกรรมชั่วบุคคลกระทำไว้ ก็ไม่หายไปไหนเช่นเดียวกัน ย่อมจะผูกพันติดตามบุคคลไปคล้ายกับล้อตามรอยเท้าแห่งโคผู้นำแอกไปอยู่ฉะนั้น

เพราะฉะนั้น เมื่อพุทธบริษัทได้ทราบชัดใจแหละเป็นสำคัญ จึงควรสะกัดกั้นสิ่งที่เป็นโทษอย่าให้ประทุษร้ายใจได้ แม้จะต้องลำบากสักเท่าใดก็ควรยอมทน เพราะถ้าใจถูกโทษประทุษร้ายแล้ว กาย วาจา ใจก็จะต้องเต็มไปด้วยทุจริต ทุกข์ก็ย่อมจะตามติดอยู่ตลอดไป มีนัยดังพรรณนามาด้วยประการฉะนี้

วิทยุธรรมเทศนา

ปวารณากถา

พระธรรมคุณาภรณ์* วัดสามพระยา

แสดง ณ วันอังคารที่ ๒๔ ตุลาคม ๒๕๐๔

นโม ตสฺส ภควโต อรหโต สมฺมาสมฺพุทฺธสฺส

เตน สมเยน พุทฺโธ ภควา สาวตฺถิยํ วิหรติ เชตวเน อนาถปิณฺฑิกสฺส อาราเมติ ฯ

วันนี้ เป็นวันปัณณรสีดิถีขึ้น ๑๕ ค่ำ แห่งเดือน ๑๑ จัดเป็นวันออกพรรษาของพระภิกษุสงฆ์ผู้อยู่จำพรรษาถ้วนไตรมาสสามเดือน เมื่อวันออกพรรษาเวียนมาถึงแล้ว มีพระบรมพุทธานุญาตให้พระภิกษุสงฆ์ทำปวารณาแก่กันและกันแทนการทำอุโบสถกรรม ตามพระวินัยนิยมปวารณากรรมเป็นสังฆกรรมประเภทบังคับ พระภิกษุทุกรูปจะต้องทำ หากฝ่าฝืนไม่ทำต้องอาบัติทุกกฏ มีคติอย่างเดียวกับอุโบสถกรรม นับว่าแผกจากสังฆกรรมประเภทอื่น ซึ่งภิกษุจะทำหรือไม่ทำ หาได้มีบทบังคับไว้ไม่ เรื่องการทำปวารณาของพระภิกษุสงฆ์ ที่เรียกว่า **ปวารณา** กรรมนั้น แม้จะเป็นเรื่องในทางพระวินัยของสงฆ์โดยเฉพาะก็ตาม แต่เป็นเรื่องราวที่พุทธบริษัทควรจะได้ยินได้ฟัง ตามสมควรแก่กาลสมัย เพื่อเป็นเครื่องประดับสติปัญญา เพราะฉะนั้น ณ โอกาสนี้ จักได้แสดงพระธรรมเทศนาในปวารณากถา เพื่อวัตถุประสงค์ดังกล่าวนั้น พอควรแก่เวลา

---

* สมเด็จพระพุทธโฆษาจารย์ (ฟื้น ชุตินฺธโร ป.ธ. ๙)

ก็และเรื่องราวแห่งการทำปวารณานี้ มีมาในปวารณาขันธ์แห่งคัมภีร์ฝ่ายพระวินัยปิฎก ซึ่งพระคันถรจนาจารย์ผู้ร้อยกรองพระคัมภีร์ได้ยกขึ้นเป็นพระบาลีโดยนัยเป็นต้นว่า **เตน สมเยน พุทฺโธ ภควา** แปลว่า สมัยนั้น สมเด็จพระผู้มีพระภาคพุทธเจ้า เสด็จประทับสำราญพระอิริยาบถอยู่ ณ พระเชตวัน อันเป็นอารามที่ท่านอนาถบิณฑิกเศรษฐีสร้างถวาย ตั้งอยู่ใกล้พระนครสาวัตถี ก็สมัยนั้น พระภิกษุที่เคยเห็นกันเคยคบกันมามีจำนวนมาก ได้พากันเข้าจำพรรษาอยู่ ณ อาวาสแห่งหนึ่งในโกศลชนบท ครั้งนั้นพระภิกษุพวกนั้นพากันคิดว่า ด้วยอุบายวิธีอย่างไรหนอ พวกเราจึงจะสามัคคีแช่มชื่นไม่วิวาทบาดหมางกัน อยู่จำพรรษาด้วยกันเป็นผาสุก ทั้งจะไม่ต้องลำบากยุ่งยากด้วยเรื่องอาหาร การขบฉัน ครั้นแล้วต่างมีความเห็นร่วมกันว่า ถ้าที่พวกเราไม่พูดจากะกันและกัน รูปใดกลับจากบิณฑบาตก่อน รูปนั้นพึงปูลาดอาสนะไว้ จัดแจงน้ำล้างเท้า ตลอดถึงตั่งและกระเบื้องสำหรับรองเท้าและเช็ดเท้าไว้ ล้างภาชนะสำหรับใส่อาหารตั้งไว้ ตั้งน้ำใช้น้ำฉันไว้ให้พร้อม รูปใดกลับจากบิณฑบาตภายหลัง ถ้าภัตตาหารที่รูปก่อนฉันมีเหลืออยู่ หากเธอประสงค์ ก็ฉันได้ ถ้าไม่ประสงค์ก็ทิ้งเสียในที่ปราศจากของเขียว หรือในน้ำที่ไม่มีตัวสัตว์ แล้วเก็บสิ่งของต่าง ๆ ที่รูปแรกได้จัดไว้ให้เรียบร้อยแล้วกวาดโรงฉันด้วย รูปใดเห็นหม้อน้ำฉันน้ำใช้หรือหม้อน้ำในเว็จกุฎีว่างเปล่า รูปนั้นควรจัดตั้งไว้ ถ้าเกินวิสัยของตนคนเดียวจะทำได้ ควรจะเรียกเพื่อนให้ช่วยโดยใช้มือกวัก มิให้ออกปากเรียก แล้วช่วยกันหิ้วไปตั้งไว้ ด้วยอุบายวิธีเช่นนี้ พวกเราจะสามัคคีแช่มชื่นไม่วิวาทกันและกัน จะอยู่จำพรรษาด้วยกันเป็นผาสุก ทั้งจะไม่ต้องลำบากด้วยเรื่องการขบฉัน พระภิกษุพวกนั้นได้ประพฤติปฏิบัติตามอุบายวิธีที่เห็นชอบพร้อมกันจนตลอดไตรมาส เมื่อออกพรรษาแล้ว ภิกษุพวกนั้นพากันไปเฝ้าสมเด็จพระผู้มีพระภาคเจ้า ถือกันเป็นธรรมเนียมในหมู่ภิกษุพุทธสาวก จะต้องหาโอกาสเพื่อไปเฝ้าเยี่ยมสมเด็จพระผู้มีพระภาคเจ้า ณ พระเชตวัน เมืองสาวัตถี เข้าไปสู่ที่เฝ้าแล้ว ถวายบังคมพระผู้มีพระภาค

นั่ง ณ ที่ควรส่วนข้างหนึ่ง เพื่อฟังพระพุทธดำรัสต่อไป และก็เป็นประเพณีที่พระพุทธเจ้าทั้งหลายทุกพระองค์ได้ทรงถือเป็นหลักปฏิบัติต่ออาคันตุกภิกษุที่เข้ามาเฝ้ายังพุทธสำนัก ในการที่จะทรงทำปฏิสัณฐานด้วยพระอาการอันแช่มชื่น โดยตรัสทักทายปราศรัยไต่ถามตามควรแก่เหตุหรือกาละ เพราะฉะนั้น สมเด็จพระผู้มีพระภาคจึงตรัสไต่ถามถึงความเป็นไปและความผาสุกของภิกษุพวกนั้นว่า **“กจฺจิ ภิกฺขเว ขมนียํ กจฺจิ ยาปนียํ** เป็นต้น ความว่า ดูกรภิกษุทั้งหลาย พวกเธอยังพออดพอทนได้อยู่หรืออาหารการขบฉันยังพอเป็นไปได้อยู่หรือ พวกเธอยังสามัคคีแช่มชื่นไม่วิวาทบาดหมางกัน อยู่จำพรรษาเป็นผาสุก และไม่ต้องลำบากยุ่งยากด้วยเรื่องอาหารการขบฉันอยู่หรือ ภิกษุพวกนั้นกราบทูลว่า ข้าแต่ ภควา พวกข้าพระองค์ยังพออดพอทนได้อยู่ อาหารการขบฉันพอเป็นไปได้อยู่ พวกข้าพระองค์สามัคคีแช่มชื่นไม่วิวาทบาดหมางกัน อยู่จำพรรษาเป็นผาสุก และไม่ลำบากยุ่งยากด้วยเรื่องอาหารการขบฉัน พระพุทธเจ้าข้า พระพุทธดำรัสของสมเด็จพระบรมศาสดาตามที่ตรัสถามภิกษุพุทธสาวกนั้น น่าจะถือได้ว่าเป็นหลักการทดสอบภิกษุพุทธสาวก ผู้เข้ามาสู่พระธรรมวินัยหรือผู้ทำการประกาศพระศาสนา เพราะผู้ที่เข้าสู่วงศ์บรรพชาถือเพศเป็นนักบวชในพระพุทธศาสนาครั้งพุทธกาลนั้น จะต้องฝ่าดงคือความทุกข์อีกแบบหนึ่ง ซึ่งผิดจากความทุกข์แบบคฤหัสถ์ การฝ่าดงแบบนี้ จะต้องใช้ความอดทนเป็นหลักทุกระยะไป ไหนจะต้องอดทนต่อความลำบากตรากตรำซึ่งมีอยู่เป็นประจำ ไหนจะต้องอดทนต่อความทุกขเวทนา อันเกิดจากความเจ็บป่วยในบางครั้ง ไหนจะต้องอดทนต่อความเจ็บใจในบางคราวไหนจะต้องอดทนต่อความขาดแคลนแห่งปัจจัย ๔ อันเป็นเครื่องอาศัยที่จำเป็นของชีวิตในบางมื้อ ไหนจะต้องอดทนต่อกิเลสต่าง ๆ ที่เกิด ณ ภายในโดยไม่มีกำหนดเวลาว่าเมื่อใด เป็นกิเลสฝ่ายโลภะ โทสะ โมหะ ก็มีคอยกลุ้มรุมรังควาญอยู่ทุกระยะทุกโอกาส ได้ช่องเมื่อใด เป็นเกิดเมื่อนั้นต้องใช้ความอดทนเข้าปะทะไว้ เพราะฉะนั้น เมื่อเป็นโอกาสหรือเป็นกาละ

พระพุทธองค์จึงตรัสสอบถามเป็นประการแรกทีเดียวว่า **กจฺจิ ภิกฺขเว ขมนียํ** เมื่อความอดทนยังมั่นคงไม่เอนเอียงหวั่นไหวด้วยประการใดแล้ว เป็นการแสดงซึ่งความเข้มแข็งในทางจิตใจว่ายังคงที่หรือดียิ่งขึ้น ดำเนินไปตามหลักของนักพรต นอกจากเรื่องความอดทนแล้ว ยังมีเรื่องอาหารการขบฉัน เพราะเรื่องนี้เป็นเรื่องที่มีอุปการะอย่างสำคัญของชีวิต และของความอดทน พระพุทธองค์จึงตรัสสอบถามเป็นประการที่ ๒ ว่า **กจฺจิ ยาปนียํ** พระพุทธดำรัสตรัสถามสองข้อนั้น จึงมีปรากฏอยู่ในพระบาลีทั่ว ๆ ไป แต่ในปวารณาขันธ์นี้ มีพระพุทธดำรัสตรัสถามถึงความสามัคคีของพวกภิกษุในเวลาอยู่จำพรรษาเพิ่มขึ้นอีกส่วนหนึ่ง เพราะความสามัคคีเป็นหลักธรรมสำคัญยิ่งของการพระศาสนา เป็นพลังช่วยรักษาหมู่คณะให้ตั้งมั่น เป็นพลังช่วยบันดาลกิจการให้สำเร็จ เป็นพลังช่วยสร้างความเจริญรุ่งเรืองให้แก่หมู่คณะ เป็นพลังช่วยเสริมสร้างความสุขให้เกิดมี ฉะนั้นพระพุทธองค์จึงตรัสสอบถามถึงเรื่องความสามัคคีตามโอกาสหรือกาละนั้น ๆ ท่านพระคันถรจนาจารย์ผู้ร้อยกรองพระคัมภีร์ ได้กล่าวถึงพระพุทธจริยาบางประการแทรกไว้ในปวารณาขันธ์นี้ว่า พระตถาคตเจ้าทั้งหลายทรงทราบอยู่ตรัสถามก็มี ทรงทราบอยู่ไม่ตรัสถามก็มี ทั้งนี้ ทรงถือกาละเป็นหลัก เมื่อเป็นกาละ จึงตรัสถาม ถ้าไม่เป็นกาละ ก็ไม่ตรัสถาม นอกจากหลักกาละ ยังทรงถือประโยชน์หรือมิใช่ประโยชน์เป็นหลัก เมื่อการตรัสถามจะก่อให้เกิดประโยชน์อย่างใดอย่างหนึ่ง จึงตรัสถาม หากทรงเห็นว่าไร้ประโยชน์ ก็ไม่ตรัสถาม ที่ไม่ตรัสถามในเมื่อทรงเห็นว่าเป็นการไร้ประโยชน์นั้น ท่านแสดงว่า เพราะเสตุฆาต การรื้อสะพานอันเป็นตัวสื่อที่ทอดไปในสิ่งที่ไร้ประโยชน์ เป็นธรรมดามีอยู่แก่พระตถาคตเจ้าทั้งหลายดังนี้ สมเด็จพระผู้มีพระภาคเจ้าพุทธเจ้าทุกพระองค์ตรัสสอบถามด้วยพระพุทธประสงค์ใน ๒ ประการ อย่างใดอย่างหนึ่ง คือ ด้วยพุทธประสงค์ว่า เราจักแสดงธรรม หรือว่าเราจักบัญญัติสิกขาบทแก่สาวกทั้งหลายเพราะมีเหตุเกิดขึ้นอย่างนั้น ๆ เป็นกาลสมควรที่จะทรงแสดงธรรมหรือ

ทรงบัญญัติพระวินัยตามควรแก่เหตุที่เกิดขึ้น เนื่องมาจากมีพุทธประเพณีเนื่องในพุทธกิจสืบ ๆ มาเช่นนี้ สมเด็จพระผู้มีพระภาคเจ้าผู้เป็นพระบรมศาสดาของเราทั้งหลาย จึงได้ตรัสซักถามพระภิกษุพวกนั้นอีกว่า ดูกรภิกษุทั้งหลาย พวกเธอดำเนินการอย่างไรเล่า จึงมีความสามัคคีชื่นชมไม่วิวาทบาดหมางกัน อยู่จำพรรษาเป็นผาสุก ทั้งไม่ลำบากยุ่งยากด้วยเรื่องอาหารการขบฉัน พระภิกษุพวกนั้นจึงกราบทูลให้ทรงทราบถึงวิธีดำเนินของพวกตนทุกประการที่ได้ปฏิบัติมาตลอดพรรษาหนึ่งตามที่แสดงแล้วข้างต้น พระพุทธองค์ได้ทรงทราบถึงวิธีดำเนินการของพระภิกษุพวกนั้นแล้วจึงตรัสเตือนภิกษุทั้งหลายว่า ดูกรภิกษุทั้งหลาย ดังจะรู้มา โมฆบุรุษพวกนี้ อยู่ไม่ผาสุกเลย ย่อมปฏิญาณว่า พวกเราอยู่เป็นผาสุก โมฆบุรุษพวกนี้ อยู่ด้วยกันเหมือนสัตว์เลี้ยงที่อยู่ร่วมกัน ย่อมปฏิญาณว่า พวกเราอยู่เป็นผาสุก โมฆบุรุษพวกนี้ อยู่ด้วยกันเหมือนแพะหรือแกะที่ร่วมกัน ย่อมปฏิญาณว่า พวกเราอยู่เป็นผาสุก โมฆบุรุษพวกนี้ อยู่ด้วยกันเหมือนคนที่มึนเมาอยู่ร่วมกัน ย่อมปฏิญาณว่า พวกเราอยู่เป็นผาสุก ก็ในพระบรมพุทโธวาทที่เปรียบเทียบการอยู่ร่วมของพวกโมฆบุรุษเหมือนกับการอยู่ร่วมของสัตว์เลี้ยงและแพะแกะนั้น พระอรรถกถาจารย์อธิบายขยายความไว้ว่า สัตว์พวกนั้นไม่เคยบอกความสุขความทุกข์ที่เกิดขึ้นแก่ตน ๆ แก่กันและกันเลย ทั้งไม่เคยทำปฏิสัณฐานแก่กันและกันเลย ฉันใด พวกโมฆบุรุษก็ประพฤติปฏิบัติฉันนั้น เมื่อพระพุทธองค์ตรัสอย่างนี้แล้ว ได้ตรัสสืบต่อไปอีกว่า ดูกรภิกษุทั้งหลาย ทำไมโมฆบุรุษพวกนี้จึงต้องสมาทานตามแบบการสมาทานของพวกเดียรถีย์ ซึ่งมีชื่อว่า มูควัตร คือประพฤติปฏิบัติแบบคนใบ้ไม่พูดจาปราศรัยกันในคราวที่ควรพูดจาปราศรัย ดูกรภิกษุทั้งหลาย การประพฤติปฏิบัติแบบมูควัตรเช่นนั้น ไม่เป็นไปเพื่อความเลื่อมใสของผู้ที่ยังไม่เลื่อมใส ไม่เป็นไปเพื่อความยิ่ง ๆ ขึ้นไปของผู้ที่เลื่อมใสอยู่แล้ว ตรงกันข้าม กลับเป็นไปเพื่อความไม่เลื่อมใสของผู้ที่ยังไม่เลื่อมใส เป็นไปเพื่อความคืนคลายกลายเป็นอื่นของคนบางพวกที่เลื่อมใส แล้วทรงตำหนิโมฆ–

บุรุษพวกนั้นโดยปริยายมิใช่น้อย ทรงแสดงโทษของความเป็นคนเลี้ยงดูยาก มีความปรารถนาใหญ่ ไม่สันโดษ ความคลุกคลีด้วยหมู่ ความเกียจคร้าน ตรัสสรรเสริญความเป็นคนเลี้ยงดูง่าย มีความปรารถนาน้อย มีสันโดษ ความขัดเกลากิเลส ความกำจัดกิเลส ความไม่สั่งสมกิเลส อันเป็นเหตุนำมาซึ่งความเลื่อมใส ความริเริ่มในทางความเพียร แล้วทรงแสดงธรรมมีกถาอันคู่ควรเหมาะสมแก่เรื่องดังกล่าวนั้น ในที่สุดได้ทรงบัญญัติสิกขาบทห้ามมิให้ภิกษุสงฆ์ประพฤติมูควัตรว่า ดูกรภิกษุทั้งหลาย ภิกษุไม่พึงสมาทานซึ่งมูควัตรอันเป็นการสมาทานของเดียรถีย์ ภิกษุใดพึงสมาทาน ภิกษุนั้นต้องอาบัติทุกกฏ ดังนี้ แล้วตรัสสืบไปว่า ดูกรภิกษุทั้งหลาย เราอนุญาตให้ภิกษุทั้งหลายผู้อยู่จำพรรษาครบ ๓ เดือนแล้วปวารณาโดยฐานะ ๓ ประการ คือ ด้วยได้เห็น ๑ ด้วยได้ยินได้ฟัง ๑ ด้วยรังเกียจสงสัย ๑ การปวารณากันนั้น จักเป็นความสมควรแก่กันและกัน จักเป็นทางให้ออกจากอาบัติ จักเป็นความเคารพต่อพระวินัย สำหรับเธอทั้งหลาย พวกเธอพึงปวารณากันดังเช่นกล่าวมานี้ วิธีทำสังฆปวารณานั้นทรงวางไว้เป็นหลักในทางพระวินัยว่า ภิกษุผู้ฉลาดผู้สามารถพึงประกาศให้สงฆ์ทราบเป็นเบื้องต้นก่อนด้วยญัตติกรรมว่า สงฆ์จะปวารณาต่อกันและกัน เสร็จแล้ว พระเถระพึงกระทำผ้าอุตตราสงค์เฉวียงบ่าข้างหนึ่ง นั่งกระโหย่งประณมมือ แล้วกล่าวว่า **สงฺฆํ อาวุโส ปวาเรมิ ทิฏฺเฐน วา สุเตน วา ปริสงฺกาย วา** เป็นต้น จนจบครบตามตำหรับสามครั้งก็ได้ สองครั้งก็ได้ ครั้งเดียวก็ได้ มีพรรษาเท่ากัน ปวารณาพร้อมกันหลายรูปก็ได้ ดำเนินไปตามหลังที่พระพุทธองค์ทรงวางไว้ พระเถระปวารณาเสร็จแล้ว พระภิกษุผู้มีพรรษาอ่อนกว่าพึงปวารณาต่อไปตามลำดับพรรษาแก่อ่อนกว่ากันจนครบทุกรูป ก็ในคำปวารณานั้น มีคำแปลว่า ดูกรอาวุโสทั้งหลาย ฉันขอปวารณากะสงฆ์ ด้วยได้เห็นก็ตาม ด้วยได้ยินได้ฟังก็ตาม ด้วยรังเกียจสงสัยก็ตาม ขอท่านผู้มีอายุทั้งหลายอาศัยความเอ็นดู พูดว่ากล่าวกะฉันได้ เมื่อฉันเห็นอยู่ จักได้กระทำคืนเสีย ดังนี้ สารัตถะในเรื่อง

ปวารณานั้น คือการเปิดโอกาสให้ว่ากล่าวตักเตือนกันได้ ในระหว่างผู้ใหญ่กับผู้น้อย หรือในระหว่างผู้เสมอกัน ด้วยความบริสุทธิ์ยุติธรรมหรือด้วยความสุจริตใจ โดยต่างยึดถือพระธรรมวินัยและเมตตากรุณาเป็นหลัก มิได้มุ่งหักรานหรือล้างผลาญกันอย่างแบบพาลชน จักเป็นอริยวินัย คือขนบหรือระเบียบแบบแผนของอารยชน สมเด็จพระบรมทศพลได้ประทานพระธรรมเทศนาไว้ในที่อื่นโดยใจความว่า บุคคลใดชี้แจงแสดงโทษคือการกระทำที่ไม่สมควร หรือความผิดพลาดอย่างใดอย่างหนึ่งของตนได้อย่างถูกต้อง หรือคอยตักเตือนห้ามปรามคาดคั้นตลอดถึงการลงโทษทัณฑ์ที่สมควรแก่ความผิด เพื่อให้เว้นชั่วประพฤติชอบ เมื่อบุคคลได้พบบุคคลเช่นนี้แล้ว พึงเห็นเป็นเสมือนบุคคลผู้ที่บอกขุมทรัพย์ให้ ไม่มีความพิโรธโกรธแค้นขัดเคืองหรืออาฆาตปองร้าย นี้แลเป็นอริยวินัยอย่างหนึ่งของอารยชน จักเป็นหลักบุญกุศลเนื่องในอภิลักขิตกาลวันออกพรรษา หรือที่เรียกอย่างเต็มยศว่า **วันมหาปวารณา** ควรที่สาธุชนจะใช้โยนิโสมนสิการพิจารณาโดยแยบคายสืบต่อไป มีนัยดังแสดงมาในปวารณากถา พอสมควรแก่เวลา ด้วยประการฉะนี้ ฯ

คติธรรม

ของ

สมเด็จพระพุทธโฆษาจารย์ (ฟื้น ชุตินฺธโร ป.ธ. ๙)

วัดสามพระยา กรุงเทพมหานคร

บทที่ ๑

ความจนเป็นทุกข์ในโลก
นี่เป็นพระพุทธวจนะ

ความมีไม่พอ ก็เป็นทุกข์ แต่เป็นความทุกข์หนักไปในทางทุกข์กาย

ความพอไม่มี ก็เป็นทุกข์ แต่เป็นความทุกข์หนักไปในทางทุกข์ใจ

ถ้าจะให้พ้นจากความทุกข์ในกรณีดังกล่าว เห็นจะต้องเพียรพยายามสร้างความมีให้พอ และเพียรพยายามที่จะตั้งหลักปักมั่นในการที่จะควบคุมสกัดกั้นความพอให้มี ไม่ควรปล่อยใจตามกิเลสเรื่อย ๆ ไปโดยไม่มีขอบเขต

บทที่ ๒

เคยมีผู้มักกล่าวไว้ มีหลักความตอนหนึ่งว่า **ตายเพื่ออยู่** หรือ **อยู่เพื่อตาย** เรื่องอยู่เรื่องตายเป็นสิ่งที่เกี่ยวข้องกับชีวิตทุกชีวิต หากจะตั้งปัญหาถามว่า ตายเพื่ออยู่ดีกว่าอยู่เพื่อตาย หรือว่าอยู่เพื่อตายดีกว่าตายเพื่ออยู่ ขอตอบว่า **ตายเพื่ออยู่ดีกว่าอยู่เพื่อตาย** เพราะ

ประการที่ ๑ คนที่ตายเพื่ออยู่ แม้จะตายไปแล้วก็ยังไม่แล้วไป

ส่วนคนที่อยู่เพื่อตาย ตายไปแล้วก็แล้วกันไป มีค่าเพียงหมดคนกินเข้าไปคนหนึ่งเท่านั้น

ประการที่ ๒ คนที่ตายเพื่ออยู่ แม้จะตายไปแล้ว ยังทิ้งสมบัติคือบริโภคสมบัติ คุณสมบัติไว้แก่คนที่อยู่ข้างหลังด้วย คือคนในครอบครัว ญาติมิตร หมู่คณะ บุคคลทั่วไป ตลอดขึ้นไปถึงประเทศชาติ สูงสุดคือโลก ส่วนคนที่อยู่เพื่อตาย ตายไปแล้วก็แล้วกันไปไม่มีสมบัติสิ่งใดทิ้งไว้แก่คนที่อยู่ข้างหลัง มีเพียงคนหายไปจากโลกคนหนึ่งเท่านั้น นอกจากนี้ ดีไม่ดีอาจสร้างความวิบัติและทิ้งความวิบัตินั้นไว้ให้เป็นทุนนิมิตแก่โลกที่ตนได้อาศัยเกิดและได้อาศัยอยู่อีกโสดหนึ่งด้วย

ประการที่ ๓ คนที่ตายเพื่ออยู่ แม้จะตายไปแล้ว ก็ยังได้ชื่อว่าได้สร้างแบบอย่างที่ดีไว้ให้แก่สกุลวงศ์และแก่คนทั่วไป ตลอดขึ้นไปถึงประเทศชาติและแก่โลก ส่วนคนที่อยู่เพื่อตาย ไม่มีโอกาสที่จะสร้างแบบ-อย่างที่ดีทิ้งไว้ ตายไปแล้วก็หายไป ไม่ต่างอะไรกันกับที่คนโบราณพูดไว้ว่า **เหมือนไฟตกน้ำ**

ดังนั้น จึงควรตั้งปณิธานไว้ว่า

เราจะตายเพื่ออยู่ เราจะไม่อยู่เพื่อตาย

ดังนี้ ประสิทธิแล

คติพจน์ของเจ้าประคูณสมเด็จฯ

ตายเพื่ออยู่	ดีกว่าอยู่เพื่อตาย
ประหยัดสูง	ประโยชน์สูด

มีเกินใช้ได้เกินเสีย = รวย

เสียเกินได้ใช้เกินมี = จน

ถึงเหนื่อยยากแล้วเหนื่อยหายแต่เครื่องหมายความดียังมีอยู่

รายนามผู้บริจาคร่วมบำเพ็ญกุศล

อุทิศถวาย เจ้าประคุณสมเด็จพระพุทธโฆษาจารย์

(ฟื้น ชุตินฺธรมหาเถร ป.ธ. ๙)

ในวันที่ ๑๖ กุมภาพันธ์ พ.ศ. ๒๕๔๐

อันดับ	รายนาม	จำนวนเงิน
๑.	พระศรีสุทธิวงศ์ วัดเบญจมบพิตร ฯ	๑,๐๐๐
๒.	คณะผู้มีจิตศรัทธา	๑,๕๐๐
๓.	คุณแม่พ้องน้า แซ่ตั้ง และบุตรธิดา	๕๐๐
๔.	คุณวินัย-คุณเยาวภา อุดมโชคปิติ	๕,๐๐๐
๕.	นายสมเพียร-นางสมทรง อิศรางกูร ณ อยุธยา	๕,๐๐๐
๖.	นางทิพยา ณ ป้อมเพชร	๑๐,๐๐๐
๗.	พระราชปริยัติบดี วัดสามพระยา	๖๐,๐๐๐
๘.	อาจารย์พเยาว์ ศรีหงส์	๒๐,๐๐๐
๙.	พระมหาไพบูลย์ วิปุโล วัดสามพระยา	๕,๐๐๐
๑๐.	นายธาตรี-นางทัศนียา จิตต์งามกุศล และบุตรธิดา	๑๐๐,๐๐๐
๑๑.	ท.ญ.ศรีสมร ศาสตรวาหา	๑๐,๐๐๐
๑๒.	น.ท.กฤษฎา-อมรรัตน์-ด.ญ.เกศินี ศาสตรวาหา	๑,๐๐๐
๑๓.	ร.อ.หญิงดวงยิหวา ศาสตรวาหา	๒,๐๐๐
๑๔.	คุณชวลิต-คุณฉวีวรรณ พรายภู่	๑๐,๐๐๐
๑๕.	พระเทพปริยัติโมลี วัดชนะสงคราม	๕,๐๐๐
๑๖.	นายประทวน อินทุยศ	๕๐๐
๑๗.	พระครูใบฎีกาสมบุญ จตฺตมโล	๑๐,๐๐๐

อันดับ	รายนาม	จำนวนเงิน
๑๘.	พระมหาละเอียด กิตฺติสุขุโม	๑๐,๐๐๐
๑๙.	พระมหายรรยง กิตฺติวํโส	๕,๐๐๐
๒๐.	พระมหาวิสุทธิ์ วิสุทฺธสาโร	๕,๐๐๐
๒๑.	พระสมทรง อตฺตคุตฺโต	๕,๐๐๐
๒๑.	พระครูวรวงศ์มนูญ ธมฺมทินฺโน	๓,๐๐๐
๒๒.	พระมหาสำราญ กิตฺติภทฺโท	๓,๐๐๐
๒๓.	พระเมธีธรรมานันท์	๒,๐๐๐
๒๔.	พระมหาขุนทอง สุวณฺณเมโธ	๒,๐๐๐
๒๕.	พระศักดิ์พิตชัย ธมฺมวโร	๑,๐๐๐
๒๖.	พระสุชาติ โชติปาโล	๑,๐๐๐
๒๗.	พระมหาสามารถ ปชฺโชโต	๑,๐๐๐
๒๘.	พระวินัย กนฺตวินโย	๑,๐๐๐
๒๙.	คณะพุทธศาสตร์, ครุศาสตร์, สังคมศาสตร์ มจร.	๕,๐๐๐
๓๐.	คุณหงษ์–คุณสุมาลี ห้าวแสงสว่างกุล	๒๐๐
๓๑.	พ.ท.หญิงวรางคณา ศรีสุขใข	๑,๐๐๐
๓๒.	พระราชพุทธิญาณวงศ์	๕,๐๐๐
๓๓.	สมเด็จพระมหาธีราจารย์	๒๐,๐๐๐
๓๔.	นายสุพจน์ สุโรจน์	๑,๐๐๐
๓๕.	พระราชรัตนดิลก	๕,๐๐๐
๓๖.	นายณัฐพงษ์–พิมลพรรณ สุขะวิสิษฐ์	๒๐,๐๐๐
๓๗.	พระครูบวรธรรมวิจารณ์ วัดวิเศษวานิช	๒,๐๐๐
๓๘.	พระครูมงคลประภาวัฒน์ วัดทุ่งกระเซาะ	๒,๐๐๐
๓๙.	พระครูโสภิตจันทสาร วัดไตรภูมิ	๑,๐๐๐
๔๐.	นายปรีดา กิจธุรกานันทศักดิ์	๑,๐๐๐

อันดับ	รายนาม	จำนวนเงิน
๔๑.	พระครูวิภัชธรรมโสภิต วัดดงชะมูล	๑,๐๐๐
๔๒.	พระครูภาวนาวิกรม วัดกันตาราม	๒,๐๐๐
๔๓.	พระครูวิจิตรธรรมวิภัช วัดนฤภัยประชาบำรุง	๑,๐๐๐
๔๔.	พระครูบวรกิจจานุรักษ์	๑,๐๐๐
๔๕.	พระครูขันติธรรมธารี	๑,๐๐๐
๔๖.	พระครูณรงค์ สมฺปนฺโน วัดเขาคอก	๑,๐๐๐
๔๗.	พระครูวิบูลกิตติวัฒน์ วัดอินทร์ราษฎร์ ฯ	๑,๐๐๐
๔๘.	พระครูสุนทรวัฒนวิธาน	๑,๐๐๐
๔๙.	พระครูวิทิตพรหมสิริคุณ วัดพรหมนิวาส	๒,๐๐๐
๕๐.	พระครูวิทิตสุตคุณ วัดนวลนรดิศ	๒,๐๐๐
๕๑.	พระครูอนุสรณ์ปิยธรรม วัดสามราษฎร์บำรุง	๑,๐๐๐
๕๒.	พระครูสุนทรชัยวัฒน์ วัดกลาง	๑,๐๐๐
๕๓.	พระครูสุวรรณพัฒนคุณ วัดสุวรรณวิจิตร	๑,๐๐๐
๕๔.	พระครูอุทัยนันทคุณ วัดมะค่ากระสังข์	๑,๐๐๐
๕๕.	พระครูพิเศษธรรมนิวิฐ วัดเวฬุ ฯ	๑,๐๐๐
๕๖.	พระปลัดสมบุญ อาจิตปญฺโญ	๑,๐๐๐
๕๗.	พระครูสาครธรรมานุวัตร วัดอ้อมน้อย	๒,๐๐๐
๕๘.	พระครูอินทธรรมวงศ์ วัดอินทราวาส	๑,๐๐๐
๕๙.	พระครูวุฒิธรรมธาดา วัดปทุมชาติ	๕๐๐
๖๐.	พระครูพิทักษ์ศาสนวงศ์ วัดหนองสุ่ม	๑,๐๐๐
๖๑.	พระครูวิธานปริยัติคุณ วัดแจ้งพรหมนคร	๑,๐๐๐
๖๒.	พระครูสุนทรวชิราภรณ์ วัดโพธิ์สำราญ	๕๐๐
๖๓.	พระครูจันทร์ กลฺยาณธมฺโม	๑,๐๐๐
๖๔.	พระครูวิจิตรคัมภีรธรรม	๑,๐๐๐

อันดับ	รายนาม	จำนวนเงิน
๖๕.	พระครูไพศาลพัฒนาภรณ์ วัดเนกขัมมาราม	๑,๐๐๐
๖๖.	พระครูสังฆรักษ์นิพนธ์ อภิวํโส วัดแหลม ฯ	๒,๐๐๐
๖๗.	สมเด็จพระมหารัชมังคลาจารย์	๒๐,๐๐๐
๖๘.	พระศรีวชิราภรณ์ วัดพระเชตุพน ฯ	๓,๐๐๐
๖๙.	พระอุปัชฌาย์ในเขตภาค ๘	๒,๐๐๐
๗๐.	นายสมบัติ บันทม	๕๐๐
๗๑.	พระครูสิริปุญญวัฒน์	๑,๐๐๐
๗๒.	พระครูภัทรกิจจาภรณ์	๕๐๐
๗๓.	พระครูศรีปริยัติกิจโกวิท	๑,๐๐๐
๗๔.	อาจารย์บุญมา รัตนอุบล	๒,๐๐๐
๗๕.	คุณลำยอง รัตนอุบล	๕๐๐
๗๖.	นางประทุม เต๋มิยสูต	๑,๐๐๐
๗๗.	นางทองหุ้ม พูลลาภ	๑๐๐
๗๘.	นายหนูโต วรเมศ	๖,๐๐๐
๗๙.	พระครูมงคลธรรมรัต	๑,๐๐๐
๘๐.	พระครูนันทสารคุณ	๕๐๐
๘๑.	พระครูศรีสุทธิญาณ	๑,๐๐๐
๘๒.	นายสงัด บุญช่วย	๒๐๐
๘๓.	คุณทิพย์ เลิศสำรวจ	๒๐๐
๘๔.	พระครูบวรเขมกิจ วัดช่องลม	๑,๐๐๐
๘๕.	พระศีลขันธโสภิต วัดพลับพลาชัย	๑๐,๐๐๐
๘๖.	คุณตรีธา เนียมขำ–คุณวลี คุณารัตน์พานิช	๒,๐๐๐
๘๗.	คุณประยูร–เกศินี–ศิรสิทธิ์–ศิรชัย– อภิศรี พณิชยานนท์	๓,๐๐๐

อันดับ	รายนาม	จำนวนเงิน
๘๘.	พระวิเชษฐ์ ธมฺมธโช วัดนิโครธาราม	๑,๐๐๐
๘๙.	พระครูโกศลนวการ	๑,๐๐๐
๙๐.	เจ้าอธิการมนัส วัดปากดงท่าศาล	๕๐๐
๙๑.	พระครูสิริจันทวิสุทธิ์ วัดกองทราย	๕๐๐
๙๒.	คุณนวลพันธ์ กันแก้ว	๑๐๐
๙๓.	คุณอัมพร นาคนุช	๕๐๐
๙๔.	คุณธัญญา พูนคำ	๑๐๐
๙๕.	คุณสมเพียร-สมทรง อิศรางกูร ณ อยุธยา	๒,๐๐๐
๙๖.	พระเทพประสิทธิมนต์ วัดจักรวรรดิราชาวาส	๑๐,๐๐๐
๙๗.	พระครูวิสิฐปุญญาภรณ์	๕๐๐
๙๘.	พระสงฆ์อบรมพระอุปัชฌาย์	๑,๒๐๐
๙๙.	พระครูสุนทรสิทธิคุณ	๑,๐๐๐
๑๐๐.	นายแก้ว-นางนัยนา พูลเงิน	๒๐๐
๑๐๑.	นายศิริศักดิ์ จันทานุรักษ์	๒๐๐
๑๐๒.	คุณสำอางค์ ทั่งแสง	๕๐
๑๐๓.	คุณทองใบ	๑๐๐
๑๐๔.	คุณบุญเตือน กล้าแข็ง	๑๐๐
๑๐๕.	พ.ท.หญิงวิไลพร ตรีมุข	๑๐๐
๑๐๖.	นางทองเจือ ปานแร่	๑๐
๑๐๗.	นายเฉียบ บุญปลอด	๑,๐๐๐
๑๐๘.	คุณแสวง-ประทีป หาวัฒน์	๑๐๐
๑๐๙.	นางวรรณี พูลฤทธิ์	๑,๐๐๐
๑๑๐.	คุณสุภรณ์ สิทธิกรไพบูลย์	๑๐๐
๑๑๑.	นายประหยัด-นางพันธิชา ลิ่วชิราภรณ์	๔๐๐

อันดับ	รายนาม	จำนวนเงิน
๑๑๒.	นายผดุง กมลเพชร	๒๐๐
๑๑๓.	นายเสาร์-นางบุศรินทร์ ลุนบุตร	๒๐๐
๑๑๔.	นายวิศร์-นางบรรจง วรรณยิ่ง	๕๐๐
๑๑๕.	ป้าเจียง	๒๐
๑๑๖.	พ.ท.หญิงบังอร-ร.ท.นนทเศรษฐ์ แหวนสัมฤทธิ์	๒๐๐
๑๑๗.	ร้านทำผมเวียงฟ้า	๕๐๐
๑๑๘.	นางพเยาว์ โชติเสน	๕๐๐
๑๑๙.	นางกิมพ้ง แซ่โค	๘๐๐
๑๒๐.	นางวันดี มาลยเวช	๓,๐๐๐
๑๒๑.	คุณแม่พ้องน้ำ แซ่ตั้ง	๑๐๐
๑๒๒.	คุณพาณีวัลย์ วงศ์เยาวลักษณ์	๒๐๐
๑๒๓.	คุณเอมอร จันทร์วิเมลือง	๑๐๐
๑๒๔.	คุณศรีสุดา พูลพิพัฒนันท์	๑๐๐
๑๒๕.	คุณสารภี วงศ์เยาวลักษณ์	๑๐๐
๑๒๖.	คุณนิภาภรณ์ วงศ์เยาวลักษณ์	๑๐๐
๑๒๗.	คุณจิระศักดิ์-ไชยวัฒน์-เศรษฐา วงศ์เยาวลักษณ์	๒๐๐
๑๒๘.	คุณปิยะนาถ ทิพย์มงคลชัย	๒๐๐
๑๒๙.	คุณปัญจรส ฉวีรัตน์	๗๐
๑๓๐.	คุณวิมล ภาณุมาภรณ์	๑,๐๐๐
๑๓๑.	นายปรีชา ภาณุมาภรณ์ และครอบครัว	๑,๐๐๐
๑๓๒.	คุณปิยดา ภาณุมาภรณ์	๒๐๐
๑๓๓.	คุณเสาวภา วิเชียรเขตต์ และครอบครัว	๑,๐๐๐
๑๓๔.	คุณทวี ทองอินทร์มั่น และครอบครัว	๕๐๐
๑๓๕.	คุณทองสา ฤทธาพรม	๕๐๐

อันดับ	รายนาม	จำนวนเงิน
๑๓๖.	นางจันทนา ประกอบสุข	๓๐๐
๑๓๗.	ศิษย์หลวงพ่อฤาษีลิงดำ	๕๐๐
๑๓๘.	น.ส.กนกพร ศรีธนาอุทัยกร	๑๐๐
๑๓๙.	น.ส.ชลดา ศรีธนาอุทัยกุล	๒๐๐
๑๔๐.	คุณอุทัย ไชยชมภู	๑๐๐
๑๔๑.	คุณพวงรัตน์ ไชยศิริ	๑๐๐
๑๔๒.	คุณสมนา สงค์ปรีดา	๕๐๐
๑๔๓.	คุณอุทัย จำปาเทศ	๑๐๐
๑๔๔.	คุณอมรรัตน์ ลาภพิทักษ์พงษ์	๑๐๐
๑๔๕.	คุณพรรณณี ลือวิเศษสิน	๑๐๐
๑๔๖.	คุณลักขณา เศษฐ์ยานนท์	๒๐๐
๑๔๗.	พระครูพิศาลพัฒนคุณ วัดอัปสรสวรรค์	๑,๐๐๐
๑๔๘.	คุณประดับวงค์ นิลประสิทธิ์	๕๐๐
๑๔๙.	ร.ศ.ศรีสุมนต์	๑,๐๐๐
๑๕๐.	พระราชสุธรรมเมธี	๕,๐๐๐
๑๕๑.	คุณทวีชัย ชัยวรางกูร และครอบครัว	๕๐๐
๑๕๒.	วัดพุทธไชโย	๕,๐๐๐
๑๕๓.	คุณอัญชัญ ศุภชรัตน์	๕๐๐
๑๕๔.	พระปลัดสมชาย วัดอัมพุวราราม	๑๐,๐๐๐
๑๕๕.	คณะศิษย์พระราชพรหมยาน	๔,๒๙๐
๑๕๖.	น.ส.สุวพร-สุนันทา ลิ้มสังคมเลิศ	๑๐๐
๑๕๗.	คุณสุนันทา วาจียะสัตยะ	๔๐๐
๑๕๘.	คุณอรพิน อรธวัช	๑๐,๐๐๐
๑๕๙.	คุณจำรูญ สินปรุ	๑๕๐

อันดับ	รายนาม	จำนวนเงิน
๑๖๐.	คุณสมชาย-คุณบุญเทียน	๒๐๐
๑๖๑.	พระวิสุทธิธีรพงศ์	๑๐,๐๐๐
๑๖๒.	คุณกำพล โพธิ์ไพจิตร	๓๐๐
๑๖๓.	คุณพิชามัญชุ์ พูลสมบูรณ์	๑๐๐
๑๖๔.	คุณวิไลวรรณ จณะวัตร	๒๐๐
๑๖๕.	คุณเนารัตน์	๓๐๐
๑๖๖.	นายสมพร เฟื่องระพิล	๑,๐๐๐
๑๖๗.	นายมณี-นางพรพรรณ สายทองดี	๑๐๐
๑๖๘.	คุณจักรสังข์ อ่อนจันทร์ และครอบครัว	๕,๐๐๐
๑๖๙.	คุณประไพ สุนทรณู-บงกช เกียรติเรืองชัย	๔๐๐
๑๗๐.	นายถาวร ศรีภิญโญ	๒๐๐
๑๗๑.	คุณอาทร-บุญเลิศ พลับพลึง	๑,๐๐๐
๑๗๒.	คุณประพนธ์-วันวิสา พิทักษ์พนิชกุล	๕๐๐
๑๗๓.	คุณรัศมี สุขสำราญ	๕๐๐
๑๗๔.	พ.อ.แสง สมบุญ	๒๐๐
๑๗๕.	นางทองเจือ ชัยมานิตย์ และครอบครัว	๑,๕๐๐
๑๗๖.	นายประจวบ นิลศิริ	๒๐๐
๑๗๗.	นายประวิทย์ กอจิตถวนิม	๒๐๐
๑๗๘.	คุณทองใบ	๓๐๐
๑๗๙.	คุณจิรศักดิ์ ถิรวิริยาพล	๕๐๐
๑๘๐.	คุณประภาพรรณ	๒,๐๐๐
๑๘๑.	คุณวันเพ็ญ สุโขบล	๒๐๐
๑๘๒.	คุณณัฏฐนันท์ มงคล	๒๐๐
๑๘๓.	คุณชัชวาลย์ พิทักษ์จำนงค์	๒๐๐

อันดับ	รายนาม	จำนวนเงิน
๑๘๔.	คุณจำลอง การสมลาภ	๒๐๐
๑๘๕.	คุณพัชรี เรืองเดช	๒๐๐
๑๘๖.	คุณคณิต อินทร์จันทร์	๕๐๐
๑๘๗.	คุณนิตยา	๕๐๐
๑๘๘.	คุณทรัพย์ แก่นสมบัติ	๕๐๐
๑๘๙.	คุณประเทือง จันทรา	๒๐๐
๑๙๐.	คุณวีรชัย บัญชรเทวกุล	๑,๐๐๐
๑๙๑.	คุณธัญรัตน์ มีลาภ	๒๐๐
๑๙๒.	ครอบครัวมงคลวัฒน์	๑,๕๐๐
๑๙๓.	คุณลาวัลย์ สุวรรณ	๓๐๐
๑๙๔.	คุณสมจิตร จันทร์เจริญ	๒๐๐
๑๙๕.	พระครูอาทรวรธรรม	๑,๐๐๐
๑๙๖.	คุณธำรงค์	๔๐๐
๑๙๗.	ครอบครัวคุณตระกล อิศรางกูร ณ อยุธยา	๕๐๐
๑๙๘.	คุณอำไพพิศ จรรยาศักดิ์	๕๐๐
๑๙๙.	คุณเกรียงศักดิ์ ธณมิตร์ และครอบครัว	๔๐๐
๒๐๐.	คุณบุญธรรม เอี่ยมสมบูรณ์	๒๐๐
๒๐๑.	คุณสุคนธ์ จารุนาค	๕๐๐
๒๐๒.	คุณประกิจ พุ่มประดับ	๑๐๐
๒๐๓.	คุณนิคม ภู่เจริญ	๑๐๘
๒๐๔.	คุณปทุม พูนคำ	๓๐๐
๒๐๕.	คุณสมจิตร ผิวจันทร์เลิศ	๑๐๐
๒๐๖.	คุณวิทยา อุนเพ็ง	๑๐๐
๒๐๗.	คุณประดิษฐ์-อุดม แต้สถิตย์	๑๐๐

อันดับ	รายนาม	จำนวนเงิน
๒๐๘.	คุณสมหมาย จันทร์โพธิ์ศรี	๒๐๐
๒๐๙.	คุณชมาภรณ์ นราธิมานันท์	๒๐๐
๒๑๐.	คุณสังวาลย์ รัตตเสนีย์	๒๐๐
๒๑๑.	คุณปิ่น ลิ้วเจริญรัตน์กุล	๒๐๐
๒๑๒.	คุณพนอ–จุฬารัตน์ ธัญญกิจไพศาล	๑๐๐
๒๑๓.	คุณรุจิณีย์ สิริสุวรรณกิจ	๓๐๐
๒๑๔.	คุณทิพาพร พลังสถิตย์วัฒนา	๑๐๐
๒๑๕.	คุณชุติมา อัศมี	๕๐๐
๒๑๖.	น.อ.ธัญนพ ผิวเผือก รน.	๑,๐๐๐
๒๑๗.	พ.อ.ภัสสร–วิมลรัตน์ อิศรางกูร ณ อยุธยา	๑,๐๐๐
๒๑๘.	คุณเจียบตื้อ แซ่โต๋ว	๑๐๐
๒๑๙.	คุณณัฐมา เจริญจิตรสวัสดิ์	๑๐๐
๒๒๐.	คุณธิติมา นิลเขียว	๑๐๐
๒๒๑.	นางสมบุญ สุภผล	๕๐๐
๒๒๒.	คุณจันทนา สิทธิชัยวรบุตร	๒๐๐
๒๒๓.	นางเสริมสวาท ทองพันชั่ง	๑๐๐
๒๒๔.	จ.ส.ต.ปัญญา–บังเอิญ อ่องคล้าย	๒,๐๐๐
๒๒๕.	คุณเบญจพรรณ รัตนวิหาร์	๔๐๐
๒๒๖.	นางทองเลื่อน เปี่ยมสำอางค์	๒๐๐
๒๒๗.	น.ส.ภาณี เปี่ยมสำอางค์	๓๐๐
๒๒๘.	คุณภรณี หว่างสิริมงคล และครอบครัว	๓๐๐
๒๒๙.	คุณอัจฉรา เสาร์เฉลิม	๓๐๐
๒๓๐.	คุณจักรพงษ์ หว่างสิริมงคล	๑๐๐
๒๓๑.	คุณสถาพร เหล่าศิริศักดานุสรณ์	๕๐๐

อันดับ	รายนาม	จำนวนเงิน
๒๓๒.	คุณสุนันทา แต้ประเสริฐ	๒๐๐
๒๓๓.	คุณเกริกพงษ์ ศิริศักดานุสรณ์	๗๐๐
๒๓๔.	นางศิริพร กิตตินนท์	๒๐๐
๒๓๕.	น.ส.อรวรรณ สราวัช	๑๐๐
๒๓๖.	นางเนาวรัตน์ จิวรังเวชช์	๓๐๐
๒๓๗.	คุณซุ่นหั่น แซ่โง้ว	๑๐๐
๒๓๘.	คุณจรัส พรสินกุล	๒๐๐
๒๓๙.	คุณนิพนธ์ พรสินกุล	๑๐๐
๒๔๐.	นายนิมิตร ขัตติยกุลวานิช	๑,๐๐๐
๒๔๑.	คุณวิบูลย์ บุศยานนท์	๒๐๐
๒๔๒.	นายบุญสืบ ขุนศรี	๑,๐๐๐
๒๔๓.	คุณอรวรรณ ศักรนันทน์	๑๐๐
๒๔๔.	คุณเกษม คัมภีรนันท	๑๐๐
๒๔๕.	คุณชมชื่น คุรุเสถียร	๑๐๐
๒๔๖.	คุณประชิด คัมภิรานนท์	๓๖๐
๒๔๗.	คุณบุญศรี-คุณพรสิริ	๒๐๐
๒๔๘.	คุณวรรณดี	๕๐๐
๒๔๙.	คุณปุณิกา ชินวัตร	๕๐๐
๒๕๐.	คุณพยุง อยู่สำราญ	๑๐๐
๒๕๑.	คุณทัศนีย์ วิทย์สุภากร	๑๐๐
๒๕๒.	คุณพนิดา แก่นสมบัติ	๑๐๐
๒๕๓.	คุณรักเกียรติ มาโชติชัยกุล	๓๐๐
๒๕๔.	คุณพเยาว์ ทองศรีกล่ำ	๒๐๐
๒๕๕.	คุณสุนิต และครอบครัว	๓,๐๐๐

อันดับ	รายนาม	จำนวนเงิน
๒๕๖.	คุณสุพิศ สุขเจริญ	๑๐๐
๒๕๗.	น.ท.ณรงค์ เอี่ยมสุข	๑๐๐
๒๕๘.	คุณแม่บุญเลิศ และคณะ	๘๐๐
๒๕๙.	คุณพูลศรี อมรพัฒน์	๕๐๐
๒๖๐.	คุณอุปถัม วารีร้อย	๑๐๐
๒๖๑.	คุณนวลน้อย สุนทรสิงห์	๒๐๐
๒๖๒.	คุณวนิดา ตันติประภาส	๒๐๐
๒๖๓.	คุณสง่า เตือนอนุสรณ์	๑๐๐
๒๖๔.	คุณวรรณชัย งามวงศ์วรรณ	๑๐๐
๒๖๕.	คุณถกล-ด.ญ.ถนิกา วสุวานิช	๒๐๐
๒๖๖.	คุณพรพรรณ นิ้มสันติเจริญ และคณะ	๑๔๐
๒๖๗.	คุณศิริวรรณ ลิขิตวรรณ	๒๐๐
๒๖๘.	คุณดารณี-คุณปภัสรา ลิขิตวรรณ	๒๐๐
๒๖๙.	คุณกุลรัต สุขษาสุณี	๒๐๐
๒๗๐.	คุณศุภมาศ ลีลือสาย	๒๐๐
๒๗๑.	คุณบอย คงเก่ง	๒๐๐
๒๗๒.	คุณปรีดา-คุณกุสุมา โกมลฐิติ	๒๐๐
๒๗๓.	คุณพัชรี	๕๐๐
๒๗๔.	คุณนกขมิ้น รอสูงเนิน	๒๐๐
๒๗๕.	คุณประภา เอื้อถนอม	๒๐๐
๒๗๖.	คุณวรรณภา-เด่นชาย เปพาศน์	๒๐๐
๒๗๗.	คุณบุญชู รามอ	๑๐๐
๒๗๘.	พ.ท.หญิงนงลักษณ์ บุณยไวยโรจน์	๒๐๐
๒๗๙.	คุณสุธิตา ธีรศานต์	๒๐๐

อันดับ	รายนาม	จำนวนเงิน
๒๘๐.	คุณการุณ ชื่นประทุม	๕๐๐
๒๘๑.	คุณบังเอิญ-คุณสุนภา-มัลลิกา พลอยชื่น	๒๕๐
๒๘๒.	คุณกันยา	๑๐๐
๒๘๓.	คุณแม่กังจุ้ย	๑๒๐
๒๘๔.	คุณสุนันท์ พิตพีรฆ	๒๐๐
๒๘๕.	คุณมะลิวรรณ	๓๐๐
๒๘๖.	คุณวิสุทธ์ ด่านธนสาคร	๒๐๐
๒๘๗.	คุณเครือพันธ์	๓๐๐
๒๘๘.	คุณบุญเผิน ปุญญา	๒๐๐
๒๘๙.	คุณอัจฉรา วงษ์ชุน	๑๐๐
๒๙๐.	คุณมาลิน แก่งทอง-คุณเพ็ญศรี ยิ่งวิริยะ	๖๐๐
๒๙๑.	คณะศิษย์หลวงพ่อฤาษีลิงดำ	๑,๕๐๐
๒๙๒.	คณะศิษย์หลวงปู่ (พี่ไก่)	๑,๒๐๐
๒๙๓.	ครอบครัวพิมลกุล	๒๐๐
๒๙๔.	คุณสมทรง คุณสำเนียง	๕๐๐
๒๙๕.	คุณสกล เจริญจวง	๑๐๐
๒๙๖.	คุณเรวดี ธีรเวชการณ์	๒๐๐
๒๙๗.	คุณอินทิรา บุศยานนท์	๒๐๐
๒๙๘.	คุณศุภกิจ สุกิจพิพัฒน์	๑๐๐
๒๙๙.	คุณนฤมล แซ่ฉั่ว	๑๐๐
๓๐๐.	คุณสุนันท์ แซ่ฉั่ว	๑๑๐
๓๐๑.	คุณสรพล-สุภาพร	๑๐๐
๓๐๒.	คุณปาราเมษฐ์ วงศ์เมือง	๒๐๐
๓๐๓.	คุณพรรณี เชื้อนองฮั้ว	๕๐

อันดับ	รายนาม	จำนวนเงิน
๓๐๔.	คุณแม่พา ผิวจันทร์เลิศ	๑๐๐
๓๐๕.	คุณพิมลพรรณ	๕๐๐
๓๐๖.	พระสมมาศ คุณวิโท	๒๐๐
๓๐๗.	นางมาลี แตงอุไร	๑๐๐
๓๐๘.	น.ส.ระวีวรรณ สิงหราชวัลลภ	๑๐๐
๓๐๙.	น.ส.นงคราญ ขุมทอง	๑๐๐
๓๑๐.	คุณประไพ ประไพรัตน์	๒๐๐
๓๑๑.	คุณศักรินทร์-น.ส.อรวรรณ	๒๐๐
๓๑๒.	คุณนงลักษณ์ พงษ์ไพบูลย์ และบุตรธิดา	๒๐๐
๓๑๓.	นายผดุง-จารุรัชต์ ลิ้มเจริญรัตน์	๑,๒๐๐
๓๑๔.	คุณพินิจ-กาญจนา นิ้มสันติเจริญ	๕๐๐
๓๑๕.	คุณเมตตา ชัยศรีโสภณกิจ	๕๐๐
๓๑๖.	คุณประสาน ชัยศรีโสภณกิจ	๒๐๐
๓๑๗.	คุณบุญเลิศ-คุณสุภา	๑๐๐
๓๑๘.	คุณบรรจง ขวัญยาใจ	๑๐๐
๓๑๙.	คุณสุภรณ์-คุณบุญเรือง	๒๐๐
๓๒๐.	คุณสัญญา-นิธิมา พูนคำ	๒๐๐
๓๒๑.	น.ส.รัตนา วงศ์กิจรุ่งเรือง	๑๐๐
๓๒๒.	คุณประสิทธิ์ รัตนมาลากุล	๓๐๐
๓๒๓.	คุณเบ็กลั้ง แซ่เฮ้ง และคณะ	๓๐๐
๓๒๔.	คุณมาลี แซ่ล้อ	๕๐๐
๓๒๕.	คุณประทีป-สุนีย์ หอมจรรยา	๑๔๐
๓๒๖.	ครอบครัวนรัตน์เจริญผล	๑๕๐
๓๒๗.	คุณขวัญ-อังคณา นรินทรกุล	๒๐๐

อันดับ	รายนาม	จำนวนเงิน
๓๒๘.	คุณลี่เอ็ง แซ่ลี้	๑๐๐
๓๒๙.	คุณพิสมัย-คุณชัยวัฒน์	๑๐๐
๓๓๐.	คุณอุดม	๑๐๐
๓๓๑.	คุณเทียน โสสรทัต	๑๐๐
๓๓๒.	ร้านดีดีพานิชย์	๕๐๐
๓๓๓.	คุณวีรวรรณ แจ้งรัตนตระกูล	๑๐๐
๓๓๔.	นางฉลวย ชัยมานิตย์	๑๐๐
๓๓๕.	นางอมรา หอมกลิ่น	๑๐๐
๓๓๖.	คุณแม่อนงค์ อินทรมาลี	๑๐๐
๓๓๗.	คุณสุภาพร พฤกษาจันทนา	๑๐๐
๓๓๘.	คุณวรรณดี ชัยตระกูลหังสูต	๕๐๐
๓๓๙.	คุณวิไลวรรณ ทองประยูร	๗,๐๐๐
๓๔๐.	นายสุทัศน์-นางวรรธนา เลิศเรืองศิลป์	๑,๐๐๐
๓๔๑.	ร.ต.สุรัตน์ชัย ดวงสง รน.	๒,๐๐๐
๓๔๒.	พระโสภณพัฒโนดม วัดชุมพล ฯ	๑๐,๐๐๐
๓๔๓.	คุณสำอาง-สงวน สิงห์โตขำ	๒๐๐
๓๔๔.	นางอุษา ทุมโฆสิต	๑,๐๐๐
๓๔๕.	คุณศุภลักษณ์ รักประเทศ	๑๐๐
๓๔๖.	ป้าสมนึก	๖๐
๓๔๗.	นางทองอู่ ผิวนวล	๑๐๐
๓๔๘.	น.ส.ยุพดี ห่อเนาวรัตน์	๒๐๐
๓๔๙.	คุณพยูน แตงแก้วฟ้า	๒๐๐
๓๕๐.	พล.ร.ท.สุรินทร์-ถนิม เจริญวงษ์	๕๐๐
๓๕๑.	น.ส.อุษา เจริญวงศ์	๕๐๐

อันดับ	รายนาม	จำนวนเงิน
๓๕๒.	คุณอินทิรา สิทธิสรเดช	๒๐๐
๓๕๓.	คุณบังอร	๑๐๐
๓๕๔.	คุณอุหยัน บุญศรี	๔๐
๓๕๕.	คุณราตรี พรายภู่	๑๐๐
๓๕๖.	คุณชัยวัฒน์ ชื่นจิต-คุณพิสมัย ศิลา	๑๕๐
๓๕๗.	นางศรีเวียง พรายภู่	๕๐๐
๓๕๘.	คณะสงฆ์นครราชสีมา ภาค ๑๑	๒,๕๐๐
๓๕๙.	คุณอำนวย บุญมาเลิศ	๑๐๐
๓๖๐.	คุณจินตนา บุญมาเลิศ	๒๐๐
๓๖๑.	คุณสมพร ป้องกันภัย	๒๕
๓๖๒.	คุณอาภรณ์ รอดรุ่งเรือง	๒๐๐
๓๖๓.	คณะศิษย์พระราชพรหมยาน	๓๐๐
๓๖๔.	คุณสุมาลี อนันต์พลังใจ	๒๐๐
๓๖๕.	คุณสัณห์ เปี่ยมสง่า	๑๐๐
๓๖๖.	คุณน้ำทิพย์ จิตตะวิกุล	๓๐๐
๓๖๗.	ชมรมศิษย์วัดสามพระยา	๗,๕๐๐
๓๖๘.	คุณปราณี มโนธรรม	๑๐๐
๓๖๙.	พระครูศีลสารสังวร	๕๐๐
๓๗๐.	คุณธิติมา-นางซิวหลวย-นางวันเพ็ญ	๑,๑๐๐
๓๗๑.	คุณวัฒนา-สาธิต พอหทัย	๕๐๐
๓๗๒.	คุณพงษ์ศักดิ์ หรรษณาวิน และคณะ	๒๐๐
๓๗๓.	คุณธนิต-สุรางค์ สิทธิสรเดช	๑,๐๐๐
๓๗๔.	นางทองชุบ โหราศาสตร์	๑๐๐
๓๗๕.	คุณชาลินี อภิวัฒนานันท์	๒๐๐

อันดับ	รายนาม	จำนวนเงิน
๓๗๖.	คุณจรรยา พิสัยสวัสดิ์	๒๐๐
๓๗๗.	นางลิ้นจี่ แสงอุทัย	๒๐๐
๓๗๘.	คุณกรกนก-พรประภา มหิศมณี	๒๐๐
๓๗๙.	คุณอุบล หาญสุรนันท์	๑๐๐
๓๘๐.	คุณพินิจ แจ่มสุนทร	๑๐๐
๓๘๑.	นางประวิง	๒๐๐
๓๘๒.	พระครูพิทักษ์วิริยาภรณ์	๑,๐๐๐
๓๘๓.	คุณนิตยา ศุภรัตน์วานิชย์ และครอบครัว	๕๐๐
๓๘๔.	คุณชูใจ เอี้ยวอักษร และคณะ	๓๐๐
๓๘๕.	พระครูวิมลธรรมโกศล	๑,๐๐๐
๓๘๖.	คุณตุ๋ย มะลินิล	๑๐๐
๓๘๗.	คุณมิก	๑๐๐
๓๘๘.	คุณเจิดศิริ บำบัดทุกข์	๑๐๐
๓๘๙.	พล.อ.อนุสรณ์ กฤษณเศรณี	๑,๐๐๐
๓๙๐.	คุณภุมรี แก่นสมบัติ	๒๐๐
๓๙๑.	คุณเกิดศิริ ขาวบุปผา	๒๐๐
๓๙๒.	คุณฉันท์ทิพย์ กลิ่นโสภณ	๓,๔๐๐
๓๙๓.	คณะคุณฉันท์ทิพย์ กลิ่นโสภณ	๑๒,๐๐๐
๓๙๔.	คุณพิเชียร เจริญกุลกิจ	๒๐๐
๓๙๕.	คุณวัชรพงษ์ ถุงทรัพย์-คุณถาวร สุขสุเสียง	๒๒๐
๓๙๖.	คุณจุรี ภิรมย์ไกรภักดิ์	๑๐๐
๓๙๗.	คุณรุ่งพิมล ขัตติยกุลวานิช	๑,๐๐๐
๓๙๘.	คุณนพดล อุตรโต	๑๐๐
๓๙๙.	คุณวุฒิศักดิ์ และครอบครัว	๕๐๐

อันดับ	รายนาม	จำนวนเงิน
๔๐๐.	คุณลัดดา พลอยชื่น	๑๐๐
๔๐๑.	นางช้อย จินดารักษ์	๒๐๐
๔๐๒.	คุณรมณีย์ นุตากุล-คุณมาลินี ศรีเลิศเกสย์	๑๖๐
๔๐๓.	คุณสาลี	๑๐๐
๔๐๔.	คณะศิษย์พระราชพรหมยาน	๙,๕๗๐
๔๐๕.	คณะศิษย์หลวงปู่	๓,๐๖๐
๔๐๖.	คุณทรงศักดิ์ คุณนิด	๓๐๐
๔๐๗.	คุณเฉลียว-คุณบุญยืน	๒๐๐
๔๐๘.	คณะของคุณชอุ่ม	๔๖๐
๔๐๙.	คุณทรงศักดิ์-คุณบงกช ธนาริป	๒๕๐
๔๑๐.	คุณสุรพงษ์ ศิริซุ้มสุวรรณ	๒๐๐
๔๑๑.	คุณสมพร จ๋ายเจริญ	๑๐๐
๔๑๒.	นางวณิชาภรณ์-ด.ช.สุรวุฒิ คุณธรรมสิริ	๑๐๐
๔๑๓.	คุณบุญเรือง พลเสน	๑๐๐
๔๑๔.	คุณนารถฤดี เจริญราตรี	๕๐
๔๑๕.	น.ส.สุนันทา วิทยาสุนทรวงศ์	๕๐
๔๑๖.	คุณมัณฑนา มนัสรังษี	๔๐
๔๑๗.	นายอำนาจ-อาวรณ์-ด.ช.ดำรงเกียรติ สาฉลาด	๕๐
๔๑๘.	คุณป้วยลั้ง แซ่เจียม	๒๐๐
	รวมทั้งสิ้น	**๖๖๑,๑๐๓**